V

vadātājs (lotyš. = zvodca) *vodila*

vadatajs, madatajs, maldinatajs, mani

vádzka

(lat. vádium = zábezpeka, záruka)

1. uvedenie šestonedieľky do bežného života pomocou rituálnej očisty prostredníctvom vody (umývaním) a ohňa (prekračovaním žeravých uhlíkov), vodením okolo stola so zapálenou sviecou a nakoniec sa v chráme uvedie do života. Šestonedieľka sa považovala za nečistú, a teda bola izolovaná.
2. cirkevný úvod, keď je žena uvedená do stavu manželského

vagónnik

rus. vagónnyj, vokzaľnyj domovoj

novodobý ochranca vagónov na železniciach, udržuje ich čisté a upratané, maže z nich grafity. Pomáha udržiavať rušňovodičov v pokoji aj v ťažkých situáciách. Upokojuje unavených cestujúcich.

vaiduoklis (litov.) *mátoha, prízrak*

Vaisgamta

Vaižgantas, Vaizgantis,Vajzgantos, Waisgantas, Waitzganthas, Waizgantos, Vaižganto, Wajžganta, Vajsgautis

Piatnica ľanová, mužská forma lennik

lotyš. Dzīpariņa māte

litov. vaisius gauti = ovocie dostať

litovská ochrankyňa priadnych rastlín, ako sú ľan a konope, ktorá podporuje ich rast, plodnosť a úrodnosť. Obrady sa konajú za úrodu ľanu a konope, niekde aj obilia, zapletajú sa dlhé vlasy, vysoko sa vyskakuje, varia sa dlhé cestoviny *» Hromnice.* Prekrytá bola kresťanskou *Máriou Hromničnou*. Tieto obrady sa však robia aj posledný októbrový až prvý novembrový týždeň, pri vytrepávaní ľanu a konope, ako vďaka za úrodu a volajú sa **Vaisgamtie (Trepalnice, Ľňanice).** Nazývajú sa aj dlháňovská piatnica. Býva 28. októbra. Trepalnice končia sa 15. novembra.

Prvotiny ľanu sa posvätia.

Vaivora, Vaiva

pomenovanie je skrátenou formou vaivorykštė = dúha

v baltskej mytológii dcéra bohyne slnka *Saulé* a *Perkunasa,* obdobná *Radune.*

Zemepisný názov: Vaivady – obec v Lotyšsku, Vaivadai – obec v Litve

vajány, vajano, vájanek, vajatanie

najana, hojana

lotyš. Līgo, Zāļu diena = Liečebný deň, slovin. Kresovanje, bulh. Kalinica

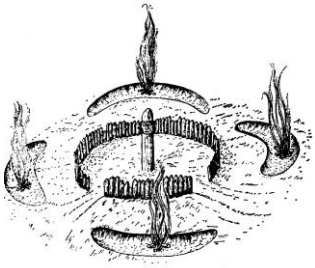

vajanské vatry na oslavu letného slnovratu *» jánske ohne*

vajano je odvodené od va-jano t.j. svetlý ján *» Jasuň,* ale možné aj od vajanuo = venované (venovanie darčeku *» kupadlo)* prípadne na Jána = najana

Na Kysuciach sa svätojánsky oheň nazýva hojana.

V Juhoslávii oslavu letného slnovratu t.j. 24. júna nazývajú *Vidov deň.*

Južní Slovania 24.júna nazývajú Ivan den, z toho Ivanie – vo Ivanuo či vo Januo – Vajanuo - Vajany*» jánske zvyky.*

Pobaltskí Slovania sviatok nazývajú *Rasos,* Bulhari ho nazývajú *Kalinica.*

Kresťanská cirkev tento sviatok prekryla sviatkom Jána Krstiteľa.

možná podobnosť: obdobie zimného slnovratu sa nazýva Via-noce, obdobie letného slnovratu Via-dny (vajany).

V hinduizme sa oslava letného slnovratu nazýva Vaisakhi.

vajatať = 1. sláviť vajano, 2. okúňať sa, otáľať

(maď. vájat = priehlbeň, jama, estón. ojana = potok)

ruský zápis Vajjan *» Bajan.*

Vanjan (Vajan) bol synom *Devany*, zvaný aj Van (Vanagod).

Meno: Svätozár Hurban Vajanský

Zemepisný názov: Vaján (Vojany) – obec na Slovensku.

vajga – symbol božstva *Sedava* (Tara).

vakácie, vakancie

1. nočná obloha bez planét, čo sa vyskytuje počas prelomu mesiacov august - september

2. prázdniny (z bulharčiny)

Vakarine, Vakaré (balts.) *Večernica*

Vakaris *» Aulakis*

Zemepisný názov: Vakariškés – obec v Litve

Valdytojos (litov.) *sudičky*

valedikovanie, valedikcia

spievanie na rozlúčku pri pohrebe, prípadne reč na rozlúčku s mŕtvym

lat. vale = zbohom

Valginė ,Walgina (litov.sliez.) *Lunica, Veles*

Valgino, Valchina

Zemepisný názov: Valgina – obec v Rusku

Valchila

Wulfila

v ukrajinských legendách domový ženský duch chrániaci husi a kačice, jej muž sa vola *Korčun.*

Wulfila bol misionár východorímskej cirkvi v 4. storočí, ktorý zostavil gótsku abecedu a preložil bibliu do gótskeho jazyka.

Valibog *» Belbog*

valpurgy

Valpurga bola kresťanská svätica z 8.stor. ochrankyňa pred čarami a kúzlami .

(germ. wald-burg = vládca pevnosti)

Valpurgina noc je podľa gregoriánskeho kalendáru na popolcovú stredu (*» popolec*), kedy sa pália ohne (vatry) na ochranu pred čarodejnicami. Volí sa najškaredšia čarodejnica.

Býva mylne stotožňovaný s filipojakubskou nocou na 30.apríla, pôvodne keltským sviatkom *Beltine*.

Valu, Valún

Valak, Volak, Čierny Kameň

podľa KK syn Dony (*Divy)*, ktorý na pokyn kráľa podzemia zjedol vodcu ruských bohatierov, obra zvaného Červené Slnko. Skamenel na valún a na zásah bohov vytryskol z neho prameň živej vody, z ktorej vznikol *Kvasir.*

Jeho brat sa volá *Vrit* a dcéra *Ljuta.*

Zemepisný názov: Valun – obec v Chorvátsku, Volaka – obec v Slovinsku

vampír, wampir

(srbochorv. netopier, lit. vampti = saťˇ, cecaťˇ)

poľ. wąpirz, wąpierz, wampierz, wąpiór, wąpir, wąpiur, wąpor, wąpij, ąpij, bulh. vapir, vipir, vъpir,vepir, vrapir, vrapirin, voper, vaper, płetnik, plitenik bulh. pľteník, pjalték, srb. lampir, lapir, lempijer, bielor. vupor, kašub. wypier, wypior, wupi, lit. wampiti, wempti

v ženskom rode: vampírica, vampirša, lietajúca myš

boží hnev, hosť smrti, zapríčiňuje morové epidémie, mŕtvola vstávajúca z hrobu a vysávajúca krv *» mora, upír.* V Bulharsku sa do 40 dní po pohrebe nazýva **pľteník**, kedy duša obrastá telom a potom opustí hrob ako *bezkost.* Vampír, ktorý sa živí mŕtvolami, sa v bulharskej mytológii nazýva **ubor.**

V niektorých oblastiach tak nazývajú *vlkodlaka.*

prenesený význam: krvilačný utláčateľ

Dieťa vampíra s človekom sa nazýva **vampirič,** vampirovič, vampijerovič, bosn. lampijerovič. Vampiriči sú lovcami *upírov.*

Dobrý vampír sa nazýva *žužu.*

Zemepisný názov: Wambierzyce - osada v Poľsku

vampirizmus

1. viera v zlých nočných duchov,

2. púšťanie krvi zo žily alebo za použitia pijavíc ako liečebná metóda ,

3. vampirizmus klinický – choroba prejavujúca sa neovládateľnou chuťou na krv

Vanadis Freya - staronordická bohyňa krásy*» Freja*

Vanaheim, Vanaland, Wanaheim

dom Vanov, zem Vanov

v severskej mytológii sídlo božského rodu Vanov (Slo-vanov). Van (*Vanagod),* zvaný aj Vanjan (Jan), bol prvým synom *Devany.* So ženou menom Merja, mali syna *Sadka.*

Z Vanaheimu pochádzajú bohovia *Njord, Freya* a *Frey*. Všetci Vanovia sa vyznali v mágii, vlastnili dar predvídavosti a proroctiev. Druhý božský rod, Ásovia, sídlil v Ásgarde na čele s *Ódinom.*

Zemepisný názov: regnum Vannianum v rokoch 20 až 50 n.l. na území Slovenska

Vananidra, Vanagod *» Freyr*

Vannius, z rodu Tudra (*Tura*?), bol kráľ vo Vanniovom kráľovstve (regnum Vannianum) na území dnešného Slovenska v 1. storočí nášho letopočtu. Označujú ho ako kráľa Kvádov (C(r)vatov). Je možné, že je totožný s *Velesom.*

Poznámka: Crvati sú Chorváti. Územie Vanniovho kráľovstva nazývali aj Biele Chorváty, dodnes zostalo pomenovanie Biele Karpaty.

Vancaš

meno vodníka v Štajersku

slovin. vancati = hľadať vodu

Vanda *» Wanda*

vanessa

malé piskľavé stvorenia vo farebných šatách. Prebúdzajú a uspávajú každého tvora v lese, otvárajú púčiky a odprevádzajú mŕtvy list na svojej poslednej ceste. Vanessa je väčšia ako komár a menšia ako vrabec. Kto zabije vanessu, okamžite ho postihne nešťastie alebo spätný úder.

Pomenovanie bolo prevzaté aj pre motýľa babočka (*Vanessa).* Očami na krídlach motýľa babočky sa chodí pozerať na svoj bývalý domov *domoša.*

Mužom vanessy je *agrikôň.*

vannik *» bannik*

Ván̈ok

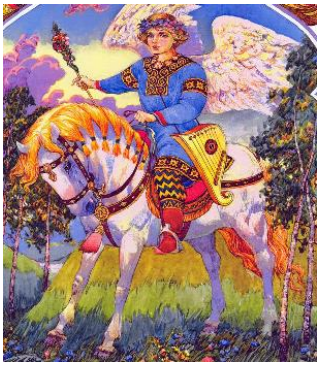

poľ. Dogoda, lit. Pucis, rus. Pogoda, básnicky Šelest, Ševel, Vetrík,

vládca tichého, príjemného (západného) vetríka a jasného počasia, ván̈ok súcitu, zmierenia, jeden z piatich vetrov. Syn *Pohvizda.* Jeho manželkou je *Zornica.* Keď sa spolu pohádajú, Zornica zaplače a jej slzy padajú na zem – takto sa vysvetľuje dážď za jasnej oblohy. Medzi dobré vetríky patria : biely, modrý, žltý a červený.

Zobrazuje sa ako mladý muž bez fúzov, svetlovlasý s nevädzovým vencom, v strieborno-modrom oblečení, s krídlami na chrbte, ale aj s dvojrohou čiapkou, rohom hojnosti a palicou v ruke. Jeho symbolom sú ruky zložené do kvetu. Ako dary prijíma len veselé piesne a tance. Oslavuje sa počas Besedového týždňa (33. týždeň lunárneho kalendára), kedy si ľudia rozprávajú rôzne príbehy a hrajú sa na slepú babu.

rus. počasie = pogoda

Býva zamieňaný s *Podagou.*

varan (litov.) *drak*

varan je jašter žijúci v trópoch

Vardenský kvások

(nórs. varden = homola, mohyla)

bulh. Pazene kvas = očistný kvások

bulharský zvyk realizovaný od 20. decembra do 11. februára (12 nocí). Ženy zamiešali kvások, primiešali doň magické a liečivé byliny a z takéhoto cesta vytvorili homolu. Každú noc pri ňom jedna žena bdela, potom si kvások rozdelili. Používali ho na liečebné a čarodejnícke účely.

Varhol, Varchol (ukrajin.) *Bartolomej*

Warchoł (poľs.) **–** pekelník, ktorý podporuje hádky, aby sa skončili bitkou

Zemepisný názov: Varholmen (Varholma) – ostrov vo Švédsku, Warchoły – obec v Poľsku

Varpas *» Sveistiks*

litov. = zvon, zvonček

verilo sa, že zvuk zvonu odháňa zlých duchov, teda aj nočných. Preto ovciam aj dobytku dávali zvončeky na krk.

Zemepisný názov: Várpas – obec v Lotyšsku

Varpuliš

Warpulis, Varpulis, Varpelis, Varputis

lotyšsky virpulis = vír vzdušný

litov. varpelis = malý zvon aj kvet zvonček (*Campanula*)

Podľa Mathieu-Colas, Michel (2017). "Dieux slaves et baltes":

Varpuliš je staroveké božstvo známe v Českej republike, na Slovensku(?), v Litve a v Chorvátsku.

Podľa slovanskej mytológie je vládcom búrkových vetrov a spoločníkom vládcu hromu - *Perúna,* pomocník v červenej čiapke, bežiaci vedľa jeho vozu. Jeho dych zapríčiňuje zvuky počas búrky.

V slovanských jazykoch by mohlo byť Barburiš, či Barboráš t.j. hundroš, mrmloš (starosl. barboráš = kontrabasista, bar = medveď). Meno Barbora sa vyskytuje aj vo forme Varvara.

Tiež má pomenovanie *Erišvorš* (Erivorš, Erishvorsh, Erivorsh).

Pomenovanie Erišvor(š) mohlo vzniknúť z maďarského erős-ver = silno biť. Čiže buď hrom len mumle (pomocník) alebo silno bije (ničiteľ). Na fašiangy ho predstavuje maska medveďa s obrovskou medveďou čapicou zvanou kučma.

Varpulis v litovskej mytológii je božstvo zvuku, ktoré spôsobuje hrmenie po údere blesku, prípadne božstvo ozveny hrmenia. Teda je totožný s *Hromom.*

Ako symbol Varpulisa sa používa keltská deväťcípa *Inglova hviezda,* ukraj. oberežnik t.j. bedlivec.

vasilisk, vasilišok (rus.) *bazilišek*

Zemepisný názov: Vasiliški – obec v Bielorusku

Vasilov deň *» Survaki*

vatrenik

duša zlého človeka, objavujúca sa ako ohnivý stĺp alebo ohnivý sud. V európskych povestiach sa nazýva **karbunkulus.** Bol pozorovaný v českej obci Tatobity.

Nazývajú tak aj tajomné zviera, v ktorého hlave je drahokam červenej farby.

Pozn. V hlave veľkého raka po upečení nájdeme oválny červený inkrust

vaukalak (bielorus.) *vlkolak*

Vavila (rus.) *Bubil*

meno ruského *skomorocha,* ktorý podľa povesti oslobodil ruské mesto Goluň od Grékov.

» Nenila

Vavrinec

Vavřinec, Wawrzyniec

V mnohých povestiach, najmä českých a poľských, sa mlynár vodného mlynu volá Vavřinec

Sviatok mlynárov. Vzdáva sa česť vodnému mlynu. Zrno z prvých snopov sa nosí do mlyna, aby mlynár upiekol prvý chlieb a bochníky z múky novej úrody.

Porekadlo: Vavrinec nesie z poľa veniec. Ako Vavrinec navarí, tak sa nám jeseň vydarí. Ak je na Vavrinca slnce, budú medu plné hrnce. Ak na Vavrinca prší, bude mnoho myší.

Vavrinec bol žiak Metoda.

Vavrinec Rímsky (lat. Laurentius; † 10. august 258, Rím) bol jeden zo siedmich diakonov, ktorí boli umučení počas prenasledovania kresťanov rímskym cisárom Valeriánom v roku 258.

vazduha (srbsky; bosn) *zduchač*

vazila

vozila, vozka, voziar, vozataj, visusnik, kaňkač, ukrajin. koňušnik, tabunnik, poľ. pokuč, pokuć , rus. bataman, batamanko, batamanka, batamuško, batanuška, bataluško, žichar bataluško

(bielorus.) - *chlievnik*, starajúci sa o kone.

Každý chovateľ koní má svojho vazila, ktorý chráni kone pred chorobami a záchvatmi. Má ľudskú postavu s konskými ušami a kopytami. Sviatok má 5. marca. Dňa 2. augusta sa vhadzuje do vody pre kone strieborná minca, aby ochránila kone pred urieknutím.

Pravoslávna cirkev ho prekryla sviatkom sv. Konona.

V severných oblastiach sú 15. augusta, či 18. augusta dosievky, po tomto dátume je už zbytočné siať obilie, vyrastú len buriny – flora, takže kone už nerobia, umývajú sa, ozdobia sa im hrivy, prevádzajú sa ponad očistný oheň. Tento deň sa nazýva **Konský sviatok** (rus. Lošadniki)**.** Pre kone sa pečú sladké sušienky vo forme podkovy alebo konskej hlavy. Niekde sa usporadúvali dostihy.

Jeho protivníkom je *kumeľgan.*

Pravoslávna cirkev prekryla sviatok sv. Frolom (Florom) a nazýva sa **Frolky.**

Važan

duch (démon) rieky Váh a jeho prítokov. Názov rieky vznikol od slova vagus = bludný, pretože keď Stvoriteľ určoval smer vodstvám, Váh prišiel neskoro a za trest musí blúdiť po celej zemi. Váh je najdlhšia rieka Slovenska. Považovaný je za otca slovenského národa. Keď sa hnevá na ľudí, urobí povodeň, trojzubcom čerí vodu a robí vlny, na uzmierenie mu musia ľudia dať obeť napr. jahňa. Keď sa trojzubcom dotkne reťaze, tá sa rozpadne. Z kvapky sa môže premeniť na človeka. Zobrazuje sa ako bradatý starec.

vblanicza *» zadvorenka*

včernastek *» černoboh*

vďakyvzdanie *» domlatky*

deň vďakyvzdania sa starosl. nazýva spasi bo, čo v súčasnej ruštine znamená ďakujem *» Spasov deň*

vecene (lotyš.) *baba*

veča

poľ. vyecze, chor. vijeće, rus. véče

valné zhromaždenie, ako poradný a rozhodovací orgán slovanskej občiny. Veča starcov (dedov, kmeťov) je rada starších.

Zemepisný názov: Veča – obec na Slovensku

Večernica

Večernyača

balts.Vakarine, Vakaré, litov. Bežlėja, Bezlea, Bezelea, Belšleja, Brėkšta, Breksta, Brekszta, lotyš. Rieteklis, poľ. Zwezda Wieczorniaia, Zwezda Wieczornica, Zvezda Vechernitsa, Gwiazda Wieczorna, Wieczernica, Wilcza Gwiazda, Zmierchnica, Zmierzynka, čes. Klekánica, starorus. Zverjanica, Večorka, Svetluša, luž. Smierkawa, Smirkava, Smerkava, rus. Večjorka

foneticky: Vetchorka

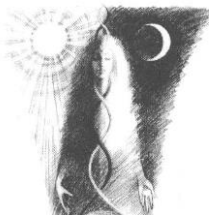

ženská démonická bytosť, dcéra slnkoboha (*Dažboga)*.

Vládkyňa súmrakov a snov, ochrankyňa vediem. V snoch odkrýva ľuďom budúcnosť. Chytá deti, ktoré sa túlajú po večernom zvonení (klekání), podobne ako *serpolnica*, a zavrie ich do kaplnky do rána. Jej symbolom je osemlupienkový kvet.

Ako hviezda Venuša bola symbolom mladosti a krásy. Večer pripravuje kúpeľ a posteľ pre slnko a zatvára brány západnej oblohy *» Zora* (večerná). Toto sa jej snažia prekaziť *Mrakonos a Mrákota.*

Jej mužským princípom je *Ždiar(Klekáníček,* lotyš. *Rieteklis).*

Oslava Večernice sa robí 7. januára, oslavy sa nazývajú **večernice,** rovnako ako aj oslava *Dolje.*

» Poludnica, Klekánica, Rannica, Zornica (Venuša, Merkúr), *Svietič*

V ruskom bájosloví sú aj mužské postavy – bohatieri rovnakej pôsobnosti pod menami: Zorka(Zarja, Svetozor), Večorka (Večernik) a Polunočka(Polnočník), ktorí sa oženili s dcérami Slavónie *» rodostrom.*

Večernica (Hesperis) je aj bylina, ktorej kvety voňajú len večer.

Večerníček

dieťa vládcu slnka, ochranca západnej svetovej strany*» junáci.*

vedara – symbol *žreca*

Zemepisný názov: Védarai – obec v Litve

Ved-ava (balts.) *Marjana*

vedogon

vedogónja, vjedogonja, jedogonja, wiedogona

strážny duch spiacej osoby, prípadne duša človeka vychádzajúca z tela počas spánku. Chodí po celom svete, pozoruje a po návrate rozpráva príbehy, spieva piesne, ktoré potom človeku prepíše do sna. Takto pomáhajú ľuďom tvoriť. Chráni svojho spiaceho pred inými vedogonmi. Nad vedogonmi vládne *Pohvizd.*

Verilo sa, že vedogoni používajú na premiestňovanie sa pavučiny počas babieho leta.

Novodobo sa nazýva *astrálne telo.*

Predpokladá sa, že aj zvieratá majú svojich vedogonov.

vedomec, **vedma**

vedúch, vedún, vedomkyňa, vedma, vedmák, veďmovište, vidma, vednostka, dubica, duba

odvodené od slova vedieť

znachor, božec, volcha,

rus. veďma, veďoma, veďmica, veďmačka, veduňa, *vežlivec*, srb. vjedogonja, chorv. višćun, lužic.srb. razi, poľ. wiedźmin, wied, weda, veda, vieda, viedma, wiedica, widma, wiedelnica, wiedźma, wiednostka, biednic, bezdnik, ćela, czela, litv. ragana, ukrajin. viďmák, viďman, viďmár, viďmač, viďmun, severorus. udaganka, bielorus. vedzmak, vedzmar, slovin. védamec, véjdamec, védavec, védanc, vedúnec, videnc, vidovina, védavk, bédanec, bédounk, benandant, vermánten (z nemeckého vermahnen = potešiteľ), veša, věče (z ruského veče = poradné zhromaždenie), svéta baba, cig. čochaji, sanskrt. vádin, lat. benedet, gr.magier t.j. *magik*

synonymum lekár, zverolekár, liečiteľ, bylinkár, (babka korenárka, ochrankyňa stromov), mastičkár (z toho mazaný človek), majster duší, vedec ale aj *veštec* (veštkyňa), vykladač karát, snov (snovidec), hádač. Bývali vo vysokej veži, na sklenom vrchu a pod., hovorilo sa o nich, že rozumejú reči zvierat (zverolekár- znachor) a rastlín (bylinkár, zelinkár), vedia ovládať počasie a prírodné živly. Na Ukrajine sa imelo *(Viscum album)* nazýva vedmina metla. Symbol vedomcov sa nazýva **vedaman** (naum)**.**

Vedomec postupne preberal úlohu *čarodejníka.* V Rusku je pomenovanie veďma sarkastický až hanlivý výraz pre čarodejnicu.

V Poľsku vedmy nazývajú tetka, tetuška (ciotka, ciotucha, ciota, ciata), všeobecne sa ženy stredného veku nazývajú teta. Na južnom Slovensku vedomcov dosiaľ nazývajú báči (z maďarského strýko).

Ak sa dieťa narodí v čepci (plodovým vakom na hlave), so zubom, s okrúhlym fľakom a pod. stane sa z neho vedma alebo znachor. Taktiež vedomkyňou sa stane siedma dcéra jednej matky, ak táto nemala medzitým žiadnych synov, alebo vedomcom deviaty syn za rovnakých podmienok. Možno však konštatovať, že ich danosti sú vrodené a od prírody. Čiastočne sa dajú vedomecké danosti naučiť aj štúdiom a praxou. Väčšinou vynikajú veľkou psychickou silou, ovládajú úplnú trojicu mysle (nadvedomie, vedomie a podvedomie). Preto sa hovorí: Silný ako vedomec.

V slovinskej mytológii bol Vedomec protivník *Kresnika* vo forme negatívneho vetrovniaka - *alovíta.* Keď sa blýskalo na jánsku noc vraveli: „vedomci bojujú proti Kresnikovi“.

Stretávajú sa cez slnovratové dni 27. júla na deň *Palikopu* (Panteleimona), najmä na Babích a Lysých horách, kde si odovzdávajú poznatky, keďže sv. Panteleimon bol liečiteľ. Súčasťou stretnutia sú aj trhy.

Keďže v tento deň (niekde 30. júla) vedomci neposkytujú svoje služby, ľudia si upratujú príbytky a umývajú dobytok.

Uvedený termín bol prekrytý kresťanským sviatkom Sedmopočetníkov. Keďže v tomto termíne sa dávajú lastovičky a bociany do kŕďov pred odletom do teplých krajín, pravoslávna cirkev prekryla dátum sviatkom Panteleia-pútnika.

Podľa lunárneho kalendára **Deň vediem** je na decembrový nov, t.j. keď je najdlhšie tma v roku.

Sviatok vedomcov je 18. január. Východné cirkvi ho prekryli sviatkom sv. Afanasija a nazývajú ho **deň vyháňania vediem**. Aby sa nečistá sila nedostala cez komín do domu, treba dňa 18. januára vyhodiť popol cez západný plot.

V Bielorusku sa nazýva **husacím sviatkom** *» volchv*.

Vedma, ktorá nemá nástupcu, nemôže zomrieť a musí preniesť svoje vedomosti na iného. Keď vedma zomiera, zvieratá kvília, vtáky sa zhlukujú alebo sa zem chveje.

Vasilica a Kostiar

Mali mená: Múdra, Nedieľka

Vedomkyňa Vasilica Najmúdrejšia (Elena Premúdra aj Prekrásna alebo Anastázia, zvaná aj Zlatý Vrkoč) *» Mudra* bola černokňažníkom *Kostiarom* Nesmrteľným zmenená na 3 roky na žabu, lebo ho odmietla.

V poľskej mytológii sa nazývala Mária Moravská. Z Lužíc je známy vedomec Gasto. .

podobnosť so sanskrt. véda, mudra

veda = vedomosti, múdrosti,

vševedúci je ten, čo všetko vie ale vedúci je ten, čo ľudí vedie

Zemepisný názov: Vedomka – rieka v Rusku, Vedomkovo – obec v Rusku, Vedz´ma – rieka v Bielorusku

vedomie a podvedomie (starosl. viedo-ohenie)

dve rôzne činnosti jednej duše. Vedomie je schopnosť osvojiť si svoj vzťah ku skutočnosti ako odraz objektívnej reality t.j. uvedomiť si svoju existenciu. Spoločenské bytie určuje spoločenské vedomie, povedomie. Podvedomie sú neúplne uvedomované si myšlienky a pocity, ktoré boli vytlačené z vedomia pôsobením určitých zábran. Do podvedomia sa dá dostať hypnózou alebo otupením vedomia drogami.

Vedra (čes.) *Podaga*

Wedra, Wiedra

čes. vedro = veľmi horúco, luž. wjedro = počasie, rus viodro = jasné slnečné počasie, bibl. vedr = jasný, srb. vedriti = rozjasniť, slovin. vedernica = dúha, kašub. wiodro = počasie

vedúň

vykonávač obradov uctievania božstiev, osoba ovládajúca posvätné legendy o slovansko-árijských Vedách

Vehtra Baba *» perechta*

Vejdamez

rus. medvedko, berendei, guraľ, srbs. medjedović, literárne Macko uško

medveďočlovek; syn ženy a medveďa, nad pásom - muž, pod pásom - medveď.

Podľa svojej vôle je malý alebo veľký, vie sa premeniť aj na iné zviera a aj na chlapa. Môže to byť aj človek zakliaty na medveďa. Je silný, nie je útočný, je len zvedavý.

Podľa severných národov človek je blízkym príbuzným medveďa a ako jediný zo zvierat má aj dušu. Pre niektorých sú medvede jednoducho surovejší ľudia, divoký kmeň, ktorý je z nejakého dôvodu obdarený nadprirodzenou silou. Boh premenil neposlušných ľudí na medvede. Medvede sú schopné nielen porozumieť ľudskej reči, ale aj komunikovať s človekom. Medveď sa tiež chová ako človek: vie chodiť po dvoch nohách, miluje tanec pri hudbe, svoje deti umýva, teší sa, smúti, miluje ich aj kojí. Medvede kradnú ženy, ktoré prišli do lesa, berú ich ako manželky a majú s nimi deti. Rovnako ako ľudia, aj medvede milujú med a vodku. Kvôli tomuto dôvodu existuje medzi ľuďmi zákaz jesť medvedie mäso.

Na Slovensku bol pozorovaný v Mojmírovciach.

J.Potocki ho nazval *Jatad*.

Zlý medvedočlovek s ľudožrútskymi zvykmi sa nazýva *medveďolak* (berendej).

Vėjopatis, Vej (litov.) *Striboh*

Veľboh *» všeboh*

velebenie
oslavovanie božstiev, vzdávanie vďaky božstvám, dobrorečenie, *bohoslužba*
veleba = vznešenosť, majestátnosť, chvála
Slovania velebili božstvá piesňami, tancami, hrami a predstaveniami, hostinou, pálením ohňov a kúpaním sa.
Velebenie *Slávy* sa nazýva oslava, velebenie *Jasa* (Svaroga) sa nazýva jasanie, velebenie *Divy* sa nazýva divenie sa, velebenie *Ďundi* sa nazýva *dyndovačka*, velebenie *Kúpaly* sa nazýva *kúpalnica,* velebenie *Vesny* sa nazýva veselenie (besnenie), velebenie *Ľupy* sa nazýva *luperkália*, velebenie *Milka* sa nazýva milovanie, velebenie rusaliek sa nazýva *rusálie*, velebenie *víl* sa nazýva kvílenie, velebenie matky zeme *Živy* – Máje sa nazýva *májenie*, velebenie Jána sa nazýva *vajatanie*, velebenia Velesa – *Tura* sa nazývajú *Turice*, velebenie Perúna pri dube sa nazývalo *dubenie* aj dumanie, velebenie vetrobohov sa nazýva *plesanie*, velebenie oblačných božstiev a *Velesa* sa nazýva vlahoželanie (*blahoželanie*, blahodarenie), velebenie *Roda* sa nazýva *radovanie*, velebenie *Rožanice* sa nazýva rožanica, velebenie *Radegasta* sa nazýva rodohostina či *rodohody*, velebenie *Raduny* sa nazýva *radunice*, velebenie *Hanby* sa nazýva *hanabál*, velebenie mládeže sa nazýva *mládenkovanie*, velebenie modiel sa nazýva *modlenie*, velebenie *Provi* sa nazýva *pravoslava*, velebenie *Šťasteny* sa nazýva *štastikovanie*, velebenie *Ducha* predkov sa nazýva *zadušnica.*
Samotné slovo velebenie pochádza od veletenie t.j. oslavovanie božstiev Veletmi (Slovanmi). Vykonávať velebenie božstiev (bohoslužbu) možno len s telom umytým čistou vodou.
Zemepisný názov: Velebit – hora v Srbsku a Chorvátsku

Veles, Vles, Volos
Veless, Weles, Wolos, Woles, Wlacie, Wel, Welgs, Voloh
Skotibog, Skotybog, skotí boh (čes. skot = tur či rožný dobytok)
pri spodobení *v* na *b* sa môže čítať aj Beles, Beleš, Baláž, či Bialoš; beled (veled) avarsky = náčelník
poľ. *Stado*, bulh. Spas,Vlas, slovin. Vólos, Vólvel, Vóuvel, poľ. Wałs, Wilks, litov. Velnias,Velinas, Velas, Velenas, Velns, Walgino,Valgina, lotyš. Velns, škandinávsky *Njord* , podľa J. Kolára aj Valach
foneticky: Vjaľňas
lotyš. velis = astrálne telo, nemŕtvy duch, litov. velinas, velnias = pán duší (nie peklo, to je pragaras),
kelts. vel es = duša boha

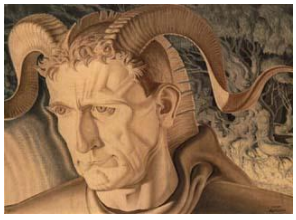

ochranca zveri, stád, pastierstva, dobytka, hospodárstva, bohatstva a poézie. Naučil pastierov robiť sedemhlasé píšťalky, učil chovať dobytok, obrábať zem, siať obilie, žať, variť pivo, stavať obydlia, teda darca vedomostí. Dal ľuďom prvý kalendár. Obetujú sa mu klásky z poslednej žatvy. Počas žatvy sa nechával zaviazaný trs nepokosených obilných klasov :“ Velesovi (Dedovi) na bradu (fúzy, vrkoč)“ , uvádza sa aj *Mikovi*/Nikolovi na bradu, v litovskej mytológii Jievarasovi – *Živarasovi,* v bulharskej *Spasovi,* v ruskej *Iljovi,* v saskej *Wodan*ovmu koňovi. Obrad za účeľom zabezpečenia úrody aj v budúcom roku. Otec Slovanov, umelecké meno prvého slovanského Adama, alebo existujúceho vodcu. Obrazne syn *Roda* a mliečnej cesty *Zemun* (t.j. *»***Zemunin)** (ako býk zvaný aj Bykovič, či Korovič) prípadne syn božstva *Rha* (t.j. **Rhauguho)** a mliečnej cesty *Amelfy* (ako baran) *»Zemboh*.
Preto niekde Velesa nazývajú podľa jeho pôvodu Ramna (Rama) . Podľa ruského bájoslovia pochádza od *ašilkov.*
Vlastní kľúče od siedmich brán neba, cez ktoré prikazuje alebo zakazuje dažďom prechádzať na zem. Od neho závisí vlaha na zemi a teda aj blaho ľudí (*»Blažej*). Karhá alebo trestá hriešnikov hrmením alebo smrťou. Veles je sila, ktorá uvádza svet do pohybu. Velesov zákon je zákonom rozvoja ľudstva od neznalosti k poznaniu. Vie v zrkadle ukázať minulosť aj budúcnosť (Velesove zrkadlo). **Velesovo oko** je jazierko s čistou vodou v lese alebo močarinách.

Jeho znakom je štylizovaný roh (erb) zvaný **lagoda.** Jeho dňom je pondelok.

V hindskej mytológii sa ochranca kráv nazýva Govinda, (Gopala) , čo znamená kravské srdce (od toho zrejme naše slovo hovädo, hovädzí), čo prešlo niekde aj ako keltské pomenovanie Velesa ako Gvidon, či Goviamard.

Podľa VK je hlavným pastierom na Svarogovej lúke a on vypúšťa na oblohu (*Svarogovu lúku*) slnečného koňa; obrazne „drží v ruke ohnivý meč". Takže oblohu volajú aj **Velesova pastvina.**

Z rus. skotí boh = rohatý boh, lebo bol jediné slovanské božstvo zobrazované s rohmi, ktoré sú lunárnym symbolom. Po poľsky pastier = skotnik t.j skotni bóg = boh pastierov.

Posvätným zvieraťom Velesa je medveď a ochranným symbolom skotieho boha je medvedia laba, zvaná aj **pečať Velesa.**

Je vládcom Mesačného svetla, bratom Slnka, poslom Roda, jeho učiteľ bol *Svätobor.*

Podľa chorvátskej mytológie je Volos pozemským dvojníkom Svaroga. Má meč, ktorý sa nazýva Jarost. Jeho traja synovia sa volali *Sirin* –ochranca oviec (v ruskej mytológii zvaný *Asila), Kostrina* - ochranca kôz a *Tur*- ochranca dobytku.

Najskôr je totožný so zverokruhovým znamením Býk. Súhvezdie Plejády sa nazýva aj Volosiny, Volosožiar, Volosožel, Vlasoželisti, Volosoželec, Welesožary čo znamená reťaz Velesa alebo vrkoč Velesa.

Obrazne je aj mesiac: sedí na svojom húpacom kresle pri *Zorničke* a pasie božie ovečky (hviezdy v noci, oblaky cez deň). Nazývali ho aj Dobrý Pastier *» Henil.* Zo slovného spojenia volosij pastier – volcij pastir vzniklo pomenovanie pre Velesa: **volčji pastir** t.j. vlčí pastier. Lunárneho zajaca považujú za odraz Velesa na mesiaci (*» Oštara)*. Keďže je zažitá viera, že vlci vyjú na mesiac, pomenovanie Velesa (mesiaca) ako ich pastiera, je logické. V ukrajinskej mytológii ho v tomto poslaní nazývajú *polesun.*

Podľa slovinskej mytológie ukradol *Jarila (Juraja)* a poveril ho za seba ako *vlčieho pastiera* a volali ho biely vlk, **vlk – oblak** a v určitých ruských legendách *volk – samoglot (* vlk samohlt**).**

Velesova žena bola *Lebeď (Azovuška).* Analogisti mu priraďujú *Morenu* za manželku. Pomenovanie „dobytčí boh" (skotí boh) môže znamenať aj „dobyvačný boh" t.j. boh dobyvačnej vojny, na rozdiel od Perúna, vládcu obrannej vojny.

Podľa ukrajinskej mytológie mal za ženu Milanku (*Lelu* či Leju t.j. *Drndolu.),* ktorú zachránil z podzemného kráľovstva, prípadne to bola žena Velesovho syna *Ognejara*, ktorý sa stal *vlkodlakom.* Keď mu zomreli všetky manželky, jeho družkou bola *Berona (Vielona, Sida).*

Altynka, ochrankyňa pohoria Altaj, sa uvádza ako Velesova sestra.

Na hore Arkaim (Ural) sa zjavuje ako medveď, vtedy ho nazývajú *Sivyj* Veles. V ruských rozprávkach ho nazývajú Ivan Medvedko. Vo VK je stotožnený s Ahura Mazdom. Oslavuje sa 3. februára (ako zimný Perún, s ktorým je často zamieňaný), prelom 47. a 48 týždňa podľa lunárneho kalendáru (podľa juliánskeho kalendáru 9. až 15. februára) sa nazýva **Velesov týždeň (Velesove dni):** napr. 26.1. Malý Veles, 27.1. Studený, 28.1. Kravský, 29.1. Teľací, 30.1. Cibuľový, 31.1. Kosákový1.2. Žitný Dedo, 2.2. Zimobor, 3.2. Veľký Veles, kedy sa obrazne "odlomí roh zo zimy". Obradná maska na fašiangy je *Dedo Turoň.* Za práskania bičov ide za ním sprievod oblečený v kožuchoch obrátených naruby, s pluhom a obradne preorie sneh a zaseje zrno na dvoroch hospodárov, aby sa jar neoneskorila. Ak padne na zem preberajú ho pálenkou tzv. **ocucanie Turoňa.** Chlapec prestrojený za starú babu vyberá do krošne darčeky.

Západná cirkev ho prekryla sv. Blažejom (Vlasijom 11. februára) a nazýva sa **kravský (turský) sviatok (**v Bielorusku **konský sviatok),** južné cirkvi sv. Sávom, severné cirkvi sv. Kurentom (ľstivým dobrodejom) a vykonáva v jeho mene požehnanie hrdla veriacich skríženými zapálenými sviečkami. Pri jeho uctievaní sa spaľujú voňavé byliny a vetvy. Jeho kvetom sú podľa ukrajinského bájoslovia vasilky, čo je bazalka (*Ocimum basilikum*) alebo nevädza (*Centaurea scabiosa*) *» Lela,* a býva stotožňovaný s *Dedom Mrázom,* ktorého sviatok je 6. decembra, prípadne Deda Mráza považujú za jeho syna.

Jeho symbolickým predmetom sú býčie rohy a sedempriečkový rebrík.

Pôvodné oslavy sa nazývali *kobylice* alebo *brumálie,* neskôr *fašiangy.*

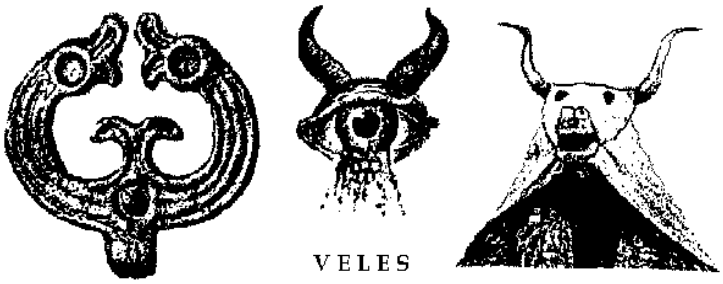

V Bulharsku sa oslavuje ako **Spasov deň** na 40-ty deň po Veľkom piatku, verí sa, že raj sa otvára na Veľký piatok, kedy môžu z neho duše vyjsť a navštíviť živých a zatvára na Spasov deň, kedy sa musia vrátiť do raja. Vykonávajú sa obrady na hroboch podobné ako na *Zadušnicu,* preto sa nazýva aj **Spasovská zadušnica** alebo **Čerešňová zadušnica**, kedže vtedy kvitnú čerešne. Obrady sa prekrývajú s obradmi na *Rusálie.* Za účelom upevnenia zdravia, ráno sa chodí naboso po rose. Nevesta, ktorá po svadbe neotehotnela so svojim mužom , mohla v tento deň spať s cudzím mužom pod kvitnúcimi ružami alebo kvitnúcou čerešňou, nepovažovalo sa to za podvádzanie. V Bulharsku je porekadlo na prípad, keď človek prežil veľké nástrahy: „ To Ti bolo ako nevesta na Spasovden“. Je to sviatok pekárov a hoteliérov a vykonáva sa aj žehnanie dobytku.

Ak prší na Spasov deň, nazývajú ho zlatý dážď, lebo je veľmi prospešný.

Bol prekrytý sviatkom Nanebovstúpenia pána.

Na Ukrajine je Spasov deň 1. novembra, 31. októbra sa nazýva **Velesova noc,** kedy sa otvára spojenie do podsvetia.

Analógiou Velesa v rímskej mytológii je božstvo Pales, ochranca dobytka a stád a oslavoval sa 21.apríla. t.j. v prvý deň zodiaku Býka pod názvom Parilie. Na Slovensku sa zachovalo ich zobrazenie na pyxide z Čiernych Kľačian pri Zlatých Moravciach. (4. storočie).

Podľa slovanskej mytológie Veles zabil zvera *Skypera,* ktorého podľa gréckorímskej mytológie zabil *Kozlerog.* Vo VK sa Veles nazýva *Snop* či *diduš Snop.* U Moskovčanov bol nazývaný *Chorsi*, prípadne sa považuje za jeho brata.

Velesov ženský princíp je *Lunica (Volosatka,* Vela*)* (vol = tur) *» Tur*. (preto sa Veles nazýva aj Lunec alebo Lenec).

Oslavuje sa dňa 25.mája a sviatok sa nazýva *Stado (stadice).*

Najväčšia svätyňa – pyramída Velesa je na polostrove Kola v Murmansku, dnes sa nazýva Sejdozerská (Svätoskalojazerská) svätyňa.

Od slova Veles je odvodené slovo„ veleslávny“.
V lotyšskej mytológiu majú pomenovanie pre Velesovu matku Velna māte, čo znamená aj svokra. Keďže litovsky velesi = duch, velis= zosnulý, lotyšsky veli = duch dáva dôvod domnievať sa, že pôvodne bol Veles sprostredkovateľ spájajúci svet živých ľudí a zosnulých príbuzných.
V niektorých zdrojoch sú použité velis lesný = lesovik, velis medveď = vejdamez a pod.
Od slova volos sú odvodené slová vlasť (Velesova otčina), vlastenec (volostenec – Velesov stúpenec), vlastníctvo.

Velsurus je syrakúzske pomenovanie rímskeho boha Jupitera.

voloseň znamená po rusky hnisavý vriedok

Velesov pád: Príčina nepriateľstva medzi Velesom a Perúnom tkvela v tom, že Veles ukradol Perúnovi baránky (statok, kravičky) na oblohe. Ten však naňho zošle blesky a Veles sa dá na útek. Veles ale nezomiera a mýtus sa stále opakuje. Mýtus je interpretovaný najčastejšie ako striedanie období sucha a dažďa počas roka. Obdobie sucha je spôsobené Velesovou únosom baránkov (oblakov). Jeho boj s Perúnom nepredstavuje súboj dobra a zla, ale dualistický princíp v striedaní počasia, ktorý sa opakuje v priebehu roka. Veles je zodpovedný za cyklický rozvoj a za všetko s tým spojené. Takže je nesprávne spájať Velesa s podsvetím a *Nijom*, duchom mŕtvych. Pripomína sa na deň *Ilju*.

Zemepisné názvy: Velestúr (obec na Slovensku), Velešovice (obec na Morave), vrch Velíz (pri Prahe), Voloský záliv (Grécko), Volyň (oblasť na Ukrajine), Volga (rieka v Rusku), mesto Veles, Velestovo (Macedónsko, Srbsko), Velesovo (Slovinsko), hora Veles (Bosna), vrch Velesovo Rebro (pri Rostove), vrch Wołoszyn (v poľských Tatrách), Volosko (mesto v Chorvátsku), Velesnica, Velesova (Čierna hora), hora Veleš (Srbsko), Volosovo, Volot, Volotovo (Rusko).

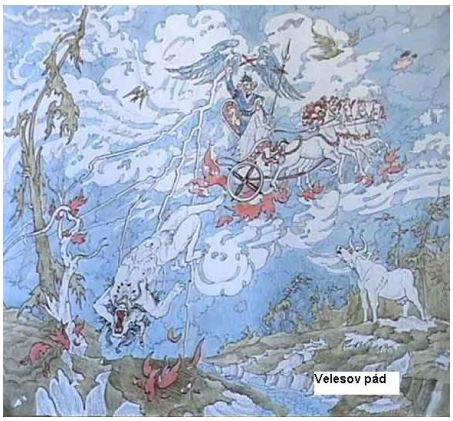

Velesov pád

Velesovo oko

velesiči

deti volosin (plejádnic), duchovia alebo deti obrov *»obor*

velesovik

ochranný symbol velesičov *» plejádnici*

Veleti

pomenovanie polabských Slovanov (asi od otca Slovanov Velesa), asilkovia, prípadne z ukrajinského velet, veleteň = *obor*.

Zemepisné názvy: Velatice, Veľaty, Velčice – obce na Slovensku, Veletiny, Veletov – obce v Česku, Velet – obec vo Francúzsku, Veletenské – obec na Ukrajine, Welsburg (Veletzbor) sídlo Veletov v Sasku

Velevitka (kašub.) *Lunica, Volosatka*

Vela

veli (lotyš.) *duch*

velikán *» obor*

ženská forma: velikánka, velikanša,

Zemepisný názov: Velikan – obec v Bulharsku

Veľká noc, Velikonoce, Velikdeň

židovské pesah, *pašie, Vesnik,*

Velička, Vilička, Velizara, Veľký týždeň, paska, pascha, paskalina, paškál, kašub. Jastrë

starobabylonské sviatky jari, oslava a radosť z príchodu jari, prebudenia sa prírody, poklona slnku, sviatok sviatkov, prvá noc po splne mesiaca po dni jarnej rovnodennosti. Pred týmito sviatkami sa robí jarné upratovanie, vyčistia sa dom, dvor, chlievy, stodoly, opraví sa náradie, chodníky.

U východných cirkví je dodatočná požiadavka, že Veľká noc sa nesmie prekrývať so židovským pesah, vtedy sa posúva o týždeň. Navyše tým, že juliánsky kalendár je posunutý o dva týždne, stáva sa, že v niektoré roky u nich pripadne Veľká noc až na druhý spln po jarnej rovnodennosti. Do kresťanských obradov bola Veľká noc prevzatá v r. 325.

V niektorých rokoch padne spln už v piatok 21. marca, potom je hneď nasledujúca nedeľa veľkonočná, v takých prípadoch sa Veľká noc oslavuje v marcových termínoch. Opačná situácia nastane, ak je spln krátko pred prvým jarným dňom, a na ďalší si musíme počkať 29 a pol dňa. V takom prípade veľkonočné sviatky oslavujeme až v druhej polovici apríla.

Podľa lunárneho kalendáru Veľká noc pripadá na 7. týždeň. V gréckokatolíckej cirkvi nazývajú tento týždeň aj Strastný, avšak podľa VK je 2. týždeň lunárneho kalendára Strastný t.j. prvý pôstny a nie posledný pôstny týždeň.

Prípravy na veľkonočné sviatky sa niekde robia už od pondelku, ktorý nazývajú *Tvrdý pondelok* (bielor. Žilnik). Na Ukrajine ho nazývajú *Poloskozub* (vyplachovanie zubov). Jedol sa len tvrdý chlieb a zuby sa oplachovali vodkou.

Čistý utorok: vyčistia sa príbytky, urobí sa veľké jarné upratovanie

Cez *Olejkársku stredu* sa z ľanových a konopných semien vytlačil olej, drvina sa rozmiešala s vodou a uvarila na „mlieko“, ktorým sa kŕmil dobytok, aby bol odolnejší pred chorobami.

Veľkonočné obrady sa začínajú na *Zelený štvrtok*: Do stajní sa dal cesnak, vyhnal sa dobytok na pašu. Konzumoval sa prívarok zo žihľavy (příhľavy), púpavy, šťaveľu, štiavu kyslého - kyseláču, z čoho je pomenovanie *Zelený štvrtok.* Zje sa posledný krát kvasená kapusta - kyseľ, a nepoužitá sa vyhodí, lebo aj tak by sa pokazila. Pálili sa vetvičky borievky a vresu a preskakovalo sa cez ne. Chyže sa pozametali novou metlou, čistia sa príbytky, dvory, studničky aj ľudia sa dôkladne umývajú po zime, najlepšie v *panenskej vode*, preto sa nazýva aj *Čistý štvrtok***.** Presuší sa v peci zvlhnutá soľ.

V noci zo Zeleného štvrtku na Veľký piatok sa schádzajú strigy, preto s trúbením, plieskaním bičom a trasením stromov sa vyháňali zlí duchovia. Vajcia znesené v tento deň sa prehadzujú na veľkonočný pondelok ponad dom, aby chránili pred bleskami. Dievčatá na svitaní sa chodili česať pod vŕbu, pričom zariekali: Vŕba zelená, daj mi vlasy na dva pásy. Kresťania v tento deň svätia olej.

Veľký piatok :v tento deň o polnoci prichádza na zem jar. O polnoci alebo ráno pred východom slnka sa chodili ľudia umývať do potoka tečúcou vodou, aby boli celý rok "čistí", čerství a zdraví. "Čarovnou" (posvätenou) vodou (z troch prameňov) sa pokropili aj obydlia, pluhy náradie a napájali ňou dobytok, umyli sa oltáre. V tento deň sa držal pôst. Jedli sa len pagáče (kukuče) alebo sladký múčnik pripravený zo sladu vyrobeného z jačmenných klíčkov – kelkýš (kalkýš, kvaša, putrja). Nesmie sa nič robiť.

(latinsky sa Veľký Piatok nazýva Parascere, zo staroruského praščure – prižmúrenie *» ščur*)

Podľa interpretácie pravislávnej cirkvi je *navi* (úmrtie božstva) totožná s *paschou* a oddeľuje *pravi* (zákony vesmíru) od *javi* (oživenia božstva).

Biela sobota: zapaľuje sa nový čistý večný oheň len pomocou trenia dreva s ochrannou a očistnou mocou, ktorý sa udržiava celý rok na Perúnovom oltári. Z dreva, ktoré prešlo týmto ohňom, sa urobili krížiky a dávali do polí, aby chránili úrodu prípadne popol z tohto ohňa sa rozsypal do polí aby odohnali červov hmyzu. Oheň sa roznášal od suseda k susedovi a v peci sa udržiaval čím dlhšie. Pálenie svätých ohňov na hroboch – **Dedova nedeľa** *» Did,* bolo neskôr preložené na 2. novembra. Pred východom slnka sa ľudia a kone kúpali v potoku, všetci sa vyčistili do biela, svätila sa voda. Dodnes kresťania pripravujú v tento deň nové voskové sviece pre večný oheň *» paškál* a požehnávajú krstnú vodu. Navečer sa obracajú na Ladnika (*»Ladoň)*, aby uchránil úrodu pred jarnými mrazmi.

Pomenovanie je zrejme odvodené od Bellony (*Berony)*, ktorý bol jej dňom a Rimania ho nazývali Bellonarie.

Obradné jedlá na tento deň sú: Slovania – šunka s chrenom, Kašubovia - vrany, Židia - baran, Germáni – zajac a varené vajíčko, ktoré sa rozdelí pre každého člena rodiny, aby nezabudli, že pochádzajú z jedného hniezda. Veľkonočný zajačik (králik) bol prevzatý z akkadskej mytológie ako symbol bohyne Ištar.

Veľkonočná (Červená) nedeľa, Velikden, čes. Boží hod

obydlia sa vyzdobia zelenými ratolesťami vŕby, liesky, tisu, klokoče alebo brezy a kraslicami. Krstné mamy nosia vajíčka (dnes sladkosti) svojim krstným deťom. Pečiel sa "veľkonočný baránok" t.j. sekaná a obradné pečivo je *paska*. Na Ukrajine sa tancoval mužský kolovod serben, spievajú sa vinšovné hosťovské piesne - lalinky. Mládež sa hojdáva na hojdačkách zavesených na kvitnúcich stromoch.

Kresťania nazývajú sviatok Zmŕtvychvstanie, Vzkriesenie.

Veľkonočný pondelok: nazýva sa aj *šibačka,* šľahačka, šmigust, buďačka, mrskut, *oblievačky,* polievačky, obdarovací pondelok, ukrajin. Voločiľne

(ukrajin. voločiti = vláčiť sa, navštevovať, chodiť z miesta na miesto) *»kolodija*

Koná sa obchôdzka chlapcov a mužov spojená s obradným polievaním dievčat a žien chladnou pramenitou vodou (otužovanie, aby neoprašiveli ako ovce) a šľahaním korbáčom zo sviežich prútov (vŕbových, viničných, brezových) tzv. kocarom (korbáčom), čím sa udržovalo zdravie. Obradne sa zaháňajú zlé sily aby príroda preniesla na človeka svoju silu (sviežosť, rast, ohybnosť) a aby sa po zime prebrali skrehnuté údy. Tento rituál je aj mágiou plodnosti. Prvý koledník prináša do domu šťastie, a preto sa obdaruje najbohatšie. Koledníci dostávajú dary: koláče, vetvičku rozmarínu, ovocie, zákusky a vždy farebné vajíčka – *kraslice* - symbol jari. Koledy na oblievačky sa na Ukrajine nazývajú rindzivki a roguľki.

V tento deň sa svätia jedlá a niekde aj domy.

Tam, kde šibanie vykonávajú dievčatá, tieto chodia šibať a koledovať v utorok po Veľkonočnom pondelku a nazýva sa *Šibací* alebo *Rozlúčkový utorok.*

Veľkonočná streda » Mara Liesková

Prúty pred Veľkou nocou roznášali pastieri po domoch.

Nedeľa po Veľkej noci sa nazýva **Biela nedeľa**, pôvodne **Vília nedeľa, Vílin velikdeň.** Na Ukrajine a v Rusku sa nazýva **Radovnica** (Radunica zosnulých).
Príslovie : Na Vilindeň (Radunicu) ráno orú, cez deň plačú, večer skáču.

V Rusku a na Ukrajine nazývajú tento deň aj Červená hôrka (Krásnaja górka), ale aj *Krásna Lela*; u pravoslávnych premenovaná na Fominovu (Tomášovu) nedeľu.

Veľkonočka *» Vesna*

lotyš. Nakts māte

veľkonoh

lesovik, ktorý má také veľké nohy, že ich používa ako dáždnik alebo slnečník

Velnias,Velinas, Velnio (litov.), **Velns,** Vels (lotyš) - *Veles*

litov.velnias = *čert*, t.j. vládca pekla

Velo, Vels

rus. Jols (Ёлс)

baltský boh podsvetia, totožný s litovským *Velniasom* a lotyšským *Velsom.* Má pomocníkov **velinasov** (čertov). Pasie duše na **Velsových pastvinách.** Keďže po litovsky vele = duša, sú to pastviny duší. Duše potom odovzdáva Matke duší (Velu mate t.j. *Berone*). Je pôvodcom predstáv o *Velesovi.*

Velovi obetovali na deň duší kosti ulovených zvierat tzv. „mŕtve kosti"(vellas kastai) *» navná kosť.*

Ženský princíp sa nazýva **Jeljosicha** (Елёсиха).

Velónia, Veliona, Veliuona, Velnja, Vielonia *» Vielona*

Zemepisný názov : Veliuona – mesto v Litve

venelin (slovin.) *badnik*

Zemepisný názov: Venelin – obec v Bulharsku

veniec

z kvetov a vetiev upletený útvar kruhovitého tvaru, symbol víťazstva a radosti s magickou silou kruhu. Používa sa pre víťazov pri športových podujatiach a na náhrobné kamene, aby zomrelého sprevádzal aj do hrobu.

Veniec sa používal pri vianočných obradoch pred zavedením vianočného stromčeku ako symbol štedrosti, pri jarných kolovodoch uvitý z púpavy na hlavu dievčat, pri oslavách dožiniek. Adventný veniec so štyrmi sviecami bol prevzatý od Germánov.

veno

dôdatky, dôpusta

naturálie darované otcovi dievčaťa pri zásnubách za prítomnosti svedkov. Hnuteľný podiel, ktorý žena prináša do manželstva, po rozvode má manželka nárok na jeho vrátenie.

od toho venovať = darovať

vena (lat.) - žila, tepna, niečo, čo nás spája

Ventis Rekiczionum, Ventis Rekičionis *» Sidžius*

Venuša

Venera, Vesovka, Venus *» Deva,* balts. *Sveistiks* rus. Čigir zvjezda

pomenovanie pochádza z keltského vener = krásna *» Krasopani*

rímska bohyňa lásky a ženskej krásy, zvaná tiež *Lubentia* či Libitina, obdoba gréckej *Afrodity*, ochrankyňa svadby, stelesnená planéta Venuša.

Oslavuje sa 4x v roku ako *Zornička, Poludnica, Večernica a Polnočnica (Nebeské panny)*. Po letnom slnovrate ju nevidieť na oblohe a vravelo sa, že zišla na zem ako Poludnica.

Jej mužským stelesnením je *Svietič.*

V Moravanoch sa našla soška Moravskej Venuše. Socha Venuše stála v Magdeburgu

V Sliezku je pahorkatina nazvaná Venušine misky (Feneshügel), kde žijú Venušini ľudia (nem. Venusleute), ktorí sú vyšší ako trpaslíci ale menší ako ľudia *» ľudík*. Medzi skalami je vstup do podzemia tzv. Trpasličia brána, kde bývajú. Ich ženy (Venusweibel) v kamenných Venušinych miskách perú šaty, varia a pod. Sú dobrosrdeční, chudobným a chorým ľuďom dávali lieky vlastnej výroby.

Zemepisný názov: Venušina sopka, vrch v Čechách.

vera *» zásnuby*

Vereseň *» ouseň*
Zemepisný názov: Veresenki, Veresenec – obvce v Rusku

Verlioko (rus.)
Verlioka, Varlivoka

srb. virlook, vrľook = s poškodeným okom, bielor. virlavoki = s vylúpnutým okom,
čes. monokl, ukraj. Dovgomud, Dudik
jednooký obor, obdobný *kyklopovi*, staroveký obraz zla, zodpovedajúci popisu *Odina*. V zvieracej podobe má podobu *psohlavca*. Ženská forma je *Licho*. Ľuďom kradne poľné produkty a kurčatá.

Vertepnik (ukrajin.) *Blud*
ukrajin = nepriechodný les

vertljanka, vertljačka *» truboletka*

Veselad

v ukrajinských legendách ochranca ducha pozemskej prírody, vegetácie, stromov. Je poslom jarného všetkoprebúdzajúceho slnka. Zobrazuje sa ako mladý zelený stromček. V Rusku sa volá Vesňak. Jeho symbolom je bocian, ktorého na Ukrajine volajú veselik.

Jeho deň je 11. január, podľa ktorého sa predpovedá, aká bude jar.

veseľak (srbs.) *badnik*

veselie - svadobná hostina spojená so zábavou *» svadba*

Veselka *» Raduna*
Zemepisný názov: Veselka – obce v Čechách

vesenice , vjesenice, jesenice (slovin.) *sudičky*
Zemepisný názov: Veseniče – obec v Srbsku

Vesna
rus. vesna = jar

Vesenica, Vesnovka, Veľkonočka, kelt. Mája, poľsky Wiosna, Wesna, Wisznia, Jaromudra, bielor. Vjasnovka, Ľaľa, litov.Grubytė, Pergrubė, Pergrubie, Dyza, Dysza **,** lotyš. Uša

rus. opisne: krásna devica, deva Slnce

vládkyňa jari, zaháňa zimu a prináša teplo, do záhrad a lesov zeleň, na lúky kvety. Jej služobnice sú *rusalky*. Jej posvätným vtákom je kukučka, kvetom je prvesienka (prvosienka, petrklíč t.j. kľúč od neba) a stromom je vŕba. Jej symbolickým predmetom je zlaté vajce. Vesna je mladá a krásna. S jej pojmom sa jednoznačne viaže radosť, spev, zeleň, kvety, láska, víťazstvo života nad smrťou.

Príchod Vesny ohlasujú škovránkovia. Víta sa na Kvetnú nedeľu prinesením leta (rozvíjajúcej sa ratolesti, ozdobenej farebnými stuhami a kraslicami) *» prinášanie leta*. Koledujú výlučne dievčatá. Jej vnučkou je *Snehulienka*.

V niektorých oblastiach na prvý jarný deň (1. marca, 14. marca alebo 22. marca) idú dievčatá bosé na koniec dediny (vesnice) a potom tlieskajúc utekajú späť a zvestujú príchod jari (Vesny) . V Bielorusku to nazývajú húkanie (gukanie) Vesny. Po litovsky sa sviatok nazýva *Sutinkaj*. V Slovinsku Vesnu stotožňujú s *Marjeticou » Baba Marta* a termín ves(e)nice je synonymum pre *sudičky*, ktoré určovali osud nielen ľuďom ale aj plodinám.

Považujú ju za sestru *Moreny*. Vesna začína jar – život , Morena začína zimu – smrť.

Vo všetkých oblastiach je jej hlavná oslava na *Kvetnú nedeľu.*

Obradná pieseň: Kvetná (Vesna) nedeľa. Jarné obradné piesne sa nazývajú **vesňanky, vesnivky (vesničky)** rus. zaklički t.j. zaklínačky.

Z toho vzniklo vesničky – besničky – pesničky.

Jarné obradné piesne na Ukrajine sa nazývajú *hajivky (hailky),* v Bielorusku sa nazývajú ryndzivky.

Obradné jedlo: prosná, neskôr kukuričná kaša.

odvodené slovo: ves, vesnica = usadlosť (dedina), selo

veseliť = oslavovať Vesnu, spievali sa vesnovské (besovské) piesne

Obdoba rímskej bohyne *Flóry* či Anny Perenny – matky nového kruhu roka.

Pravoslávna cirkev to prekryla sviatkom sv. Avdotijou Vesnovkou.

Jej mužský princíp je **Vesnik** (*» Jarovít)*, stelesnená *Veľká noc,* preto niekde býva označovaná aj ako **Jarowita**. Jej mužský protipól je *Dažbog.*

vestnik

symbol blaha, Blagovestnika *» blažeácie*

Zemepisný názov: Vestnik – obec v Rusku

vešča (slovin.) **veščica, veščenica** (bielor.) nočnica, *mora*

Zemepisný názov: Vesca – obec v Slovinsku

Veštac (bosn.) Laktibrada

Zemepisný názov: Vestac – vrch v Chorvátsku

veštec, **veštkyňa**

veštica, vešterka, vidák, jasnovidec, prorok, prorokyňa, slovin. prerokila, prerokovalka, véšča, veščica, rus. kobnik, koblenik, gadaľščik, gadavka, gadalka, gadunica, arbuj (z fínskeho arpoja), veščúň, vešejka, vešnica,vešuňa, vesennica, veščel, vešňaja, veščujka, veščevremennik poľ. wieszcz , wieszczyca, wieszczycha, wiesztyca, wieżtyca, slovin. Šembilja, Šimbilja, Šimbile, Švila od biblického mena Sibyla, Sibila

osoba s vrodenými nadprirodzenými vlastnosťami schopná z rôznych znamení veštiť budúcnosť, jasnovidec, prorok. Schopnosti a znalosti sa dedia v rodine. Veštci hľadia do minulosti a hádajú budúcnosť človeka, predpovedajú výsledok určitých podujatí, vykladajú význam konštelácie hviezd, vetru, letu vtákov, spevu vtákov, neobvyklých prírodných javov, vyčítajú budúcnosť z kníh. Na Slovensku sú to najmä cigánky, ktoré veštia osud z ruky, z kariet, hviezd. *» vedomec*

Sviatok veštkýň je dňa 5. júna prekrytý sviatkom sv. Doroty *» Drndola.*Sviatok veštcov je 23. novembra.

Nie sú v spojení s diablom na rozdiel od *strigy*, avšak niekedy bývajú s nimi zamieňané. V Rusku ich spájajú aj s ľudojedstvom a veria, že sa môžu zmeniť na straky.

Zemepisný názov: Vestec, Věstín – obce v Čechách, Wieszczice, Wieszczeta – obce v Poľsku

veštba, veštenie

predpoveď, proroctvo, orákulum, žreb

poľs. wróżenie, wróżbiarstwo, dywinacja, rus. gadanie, lat. divinatio

predpoveď budúcnosti, ktoré inšpiruje Boh. Vykonáva sa najmä od 13. do 24. decembra, a to predpovede počasia, úrody, zisťoval sa budúci manžela alebo manželka, odhaľovali sa strigy. Pri veštení sa často používajú rôzne pomôcky : karty, kocky, paličky, krištáľová guľa, vosková guľa, zrkadlá, sito, vajcia, vnútornosti, dlaň, fotografia, liate olovo, vosk, ovocie, pena na pive, pena na vode po magickom kúpeli, usadenina na dne šálky, farebné škvrny na papieri, sny, kosti, oheň, plameň sviečky, dym, oblaky, hrsť zeme, kameňov či zrna, piesok, popol, sadze, špendlíky a ihly, čísla dátumu narodenia a iné čísla a písmená či slová, knihy, rastliny atď., obracajú sa na prorocké vtáky napr. sojku, sovu, kohúta, zvieratá, vyvolaných duchov.

Veštecké knihy sa nazývajú rôzne: volchovnik, hromovník, luník, rožaník, trepotník (veštba z vnútorností), sanovník, hviezdočetba, vranokrák, kuroklik (z kikiríkania kohútov), ptičnik (z letu vtákov), snár, pútnik (zo stretnutí so zvieratami a ľuďmi) atď. Deň veštených kníh je 2. december.

veternica

poveternica, povetrica

poľ. wiedernicą, wietrznica, wietrzyca, rus. vozdušnica, vitrenica, virenica, vretenica, vertuna- z toho fertuna

vzdušná víla, keď vietor veje víly sa ozývajú : skučanie vetra je považovaný za hlas víl.

» Víchorica

Prenesene je to ľahkomyseľná žena.

Veternica je aj rastlina (*Anemona*).

Zemepisný názov: Veternica – obec v Chorvátsku, rieka v Srbsku, hora v Macedónsku, Wietrznice – obec v Poľsku,

véternik, vétrnik, vetrónvnik, vétrih , vetrenik (slovin.) *vietor*

Vetrogon *» Stribog*

vetroplach

vetrovniak

vetrogoňa, vitrennik, vetrenik, vetrjanik, dračí muž, *planétnik*

srb. zduchač, zduvač, poľ. wjetrowiac, płaneciarze, płanetnicy, płanetnyki, płanitnyki, płanetnicy, slovin.bergant, čes.nehoda, niechoda, rus. vitrjanik, balk. stjih, tal.benandant, maď. táltos,

jedinec nadaný nadprirodzenou mocou; rodí sa s „prilbou“ – blanitým vakom z plodového obalu na hlave novorodenca. Vetrovniakom sa stáva aj potomok ľudskej ženy a *vlkolaka* alebo ako 12-ty syn. Muž, ktorý má vrodenú nadprirodzenú schopnosť ochraňovať majetok dediny alebo regiónu pred ničivými poveternostnými podmienkami, ako sú napríklad silný vietor, búrky , krupobitie alebo prívalové dažde. Duše týchto mužov môžu opustiť svoje telo v spánku (spánková obrna), zachytiť a bojovať s démonickými bytosťami, ktoré si predstavujú ako nositeľov nepriaznivého počasia. V noci bojujú za úrodu proti rôznym zlovoľným bytostiam. Duša opúšťa ich telo v spánku často v podobe zvieraťa: kanca, psa, vola alebo koňa, ktorí zvádza, často spravidla cez pôstne dni a na Štedrý večer, boj s čarodejníkmi a upírmi.

Vetrovniaci v danej oblasti zvyčajne bojujú spolu proti útočiacim vetrovniakom z inej oblasti, ktorí prinášajú búrku a krupobitie » *oblačar*. Môžu jazdiť na šarkanovi. Negatívny vetrovniak sa nazýva *alovít.* Víťazní vetrovniaci berú výnosy všetkých poľnohospodárskych výrobkov z územia svojich porazených nepriateľov do svojho regiónu. Bojujú proti tomu, kto je nositeľom nepriaznivého počasia napr. čiernemu vtákovi. Keď porazia démonov, zastavia vietor a odstránia búrlivé mraky, vrátia sa do svojho tela a zobudia sa unavení.

V Slovinsku vetrovniaka volajú *Kresnik* a jeho protivníci sú Trdoglav, Krutoglav a Potoglav. Je to symbolický boj proti vlastným nerestiam, ktoré sú tvrdohlavosť, krutosť a nadradenosť, symbolicky ho prirovnávajú k zvieraťu vôl t.j. k tvrdohlavej ťažkopádnej bytosti.

Vetrovniakovi je obdobný **mogut,** ktorý bol známy v severnom Chorvátsku a je synom ženy zomrelej pri pôrode a **negromanat** z južnej Dalmácie, ktorý sa narodil s chvostom.

Vetustis (litov.) *Striboh*

V starolitovskej mytológii je Vetustis ochranným božstvom vegetácie na brehoch jazera Rekowe (Retowe) v Poľsku.

vežlivec

rus. vežlivosť = zdvorilosť

volcha vykonávajúci svadobné obrady v domácnosti a pri svadobnej hostine. Dohliada na vykonávanie sekulárnej etiky počas svadby t.j. aby sa obrady vykonali v zmysle tradíciou požadovaných povinností všetkých zainteresovaných

Na Slovensku sa nazýva *starejší.*

Vianoce

(lat. via noce = cesta nocou)

Vilianoce, Vilia, vigília, *Kračún*, *Dohviezdny večer*, Dvojhviezdny večer, ukrajin. Rizdvo, rus. Svjatki, poľ. Gwiazdka

obdobie 24. až 27. decembra, tieto dátumy juliánskeho kalendára odpovedajú dňom 7. až 10. januára v gregoriánskom kalendári.

Vianočné obrady sú staroslovanským zvykom oslavy zimného slnovratu (v staroveku súčasne aj *Nový rok*) t.j. znovuzrodenia slnka, spojené v súčasnej dobe so stavbou jasličiek. Boli obdobou rímskych *Saturnálií*, v súčasnosti sú sviatkom pokoja a mieru na celom svete.

Vykonávateľ obradov je otec rodiny. Slovania vykonávajú na Vianoce aj obradné umývanie sa.

Obžierny večer: 23.december - pripravuje sa výdatná večera, lebo na 24.decembra cirkev nariaďovala dodržiavať pôst. Zapáli sa nový (posvätný) oheň v peciach len použitím kresadla, okolo domu sa obišlo dymiacimi uhlíkmi (kadidlom), pričom oheň nesmel zhasnúť, cieľom bolo udržať ho čo najdlhšie (večný oheň). Neskôr sa pálil kmeň a v súčasnosti sa zapaľuje sviečka, ale až na Štedrý večer. Sviatok sa zachoval ako požehnanie rodiny.

Štedrý večer (deň), štedrovky: 24.december - celý deň sa dodržuje pôst (kto ho dodrží, dočká sa odmeny: uvidí zlaté prasa), ale na štedrovečernom stole boli všetky základné rastlinné pokrmy: chlieb, pečivo, cestoviny, zeleninové , strukovinové a ovocné polievky a prívarky, často kapustová polievka alebo bezmäsitý hubový boršč, pálenka, med, cesnak, oplátky, ovocie, nápoje (pálenka, víno, rozvarené sušené ovocie – uzvar) atď. Za obradný stôl sa sadá po východe Večernice (Venuše). Posledným jedlom bývala pšeničná sladká kaša – *kuťa,* na Slovensku pšeničné pečivo obalené v maku (vianočné pupáky, bobáľky) : symbolizovali život (pšenica) a smrť – spánok (mak). Obradným jedlom je sladký koláč **vianočka**, *štedrák (bosman),* v Rusku tvarohovníky (vatrušky), na Ukrajine a v Bielrorusku okrúhle pirohy plnené zeleninou (napr. kapustníky) zvané knyš. Pôvodne sa podávalo 12 bezmäsitých potravín, každá charakterizovala jeden mesiac v roku.

12 potravín na vianočnom stole: 1. pálenka, 2. rozvarené sušené ovocie (uzvar) al. pirohy plnené ovocím (piecuch), 3. strukovinová polievka (fazuľa, šošovica...), 4. dusená kyslá kapusta s hubami alebo bezmäsitý boršč z kapusty a cvikle, 5. oplátka s cesnakom a medom alebo medovník, 6. chlieb, 7. čerstvé ovocie (jablká, hrušky), 8. sušené slivky alebo lekvárovo-makovo (orechovo)-tvarohový koláč (štedrák), 9. hrozno, víno alebo medovina, 10. lieskové oriešky alebo orechy, 11. smaženky plnené hubami (vianočné uši) alebo kapustník, či pirohy plnené mrkvou (knyš), 12. pšenično maková kaša (kuťa) alebo makové pupáky.

Ryba na vianočný stôl prišla až v 20.storočí. Prostredníctvom stola sa mala zabezpečiť úroda po celý rok. Na stole bola nádoba so zeleným žitom, ktoré bolo na Luciu namočené do vody, nad stolom veniec, neskôr (od 19. stor.) ozdobený stromček. Na rituálnej večeri sa zúčastňovali aj zomrelí. Odpadky a prebytky z vianočného stola sa dávali dobytku a hydine alebo sa pálili, kosti sa zakopávali pod stromy. Koledníci chodia vinšovať sviatky, súčasne sa ľudia vzájomne obdarúvajú a posielajú si koláče a jedlá na večerný stôl. Prvý návštevník, zvaný *polazovník,* je obzvlášť uctený. Slovania tento deň nazývali *koleda* alebo *božic.*

Rimania v r. 270 tento deň stanovili ako deň zrodenia boha slnka, kresťania ho až v r. 325 prekryli sviatkom zrodenia „slnka spravodlivosti“ t.j. božie narodenie , narodenie Krista.

Pôvodne sa názvom **Štedrec** nazýval posledný deň v roku (súčasný Silvester), kedy sa usporadúva štedrá hostina.

Ovseň: 25.december – ľudia sa obsypávali ovsom, pripravil sa alegorický voz, ktorý ťahala sviňa, ktorá sa potom upiekla a zjedla – očakávané zlaté prasiatko po pôste v predchádzajúci deň. V tento deň sa vysekal ľad v studničke alebo rieke, priniesla sa čerstvá voda a posvätila sa vhodením rozpáleného Perúnovho alebo Triglavovho krížika do nej a všetci sa v nej poumývali. Vodou, ktorá zostane, sa pokrstilo celé obydlie a dobytok, niekde sa z nej aj zamiesilo cesto, vyhotovili sa krížiky a po usušení sa pripevňovali na obydlia.

Zlaté prasiatko vzniklo ako motivačný prvok detí, aby sa vydržali postiť až do štedrovečernej večere. Celý deň byť o hlade je obzvlášť pre deti náročné, a tak sa začalo hovoriť, že ten, kto to vydrží, tak s prvou hviezdou na nebi uvidia aj zlaté prasiatko. Prasiatko je tiež vianočným symbolom, ktorý predstavuje synonymum pre šťastie

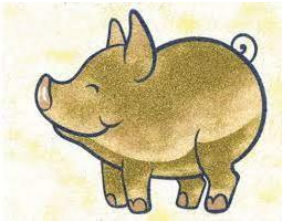

viašky, viašini, viašatá

viasini, vjašky

v ruskej mytológii dobrí domáci duchovia starajúci sa o každý kúsok domu a záhrady. Začínajú pracovať po západe slnka a pracujú až do úsvitu, ale počas dňa odpočívajú. V noci ich počuť ako šušťavé zvuky, škrabkanie stien, praskanie, šušťanie, akoby sa slama prevracala. Je to duchovné vysvetlenie zvukov vznikajúcich pri chladnutí materiálov, prípadne červotočov. Žijú v stenách. Je ich veľa a ich veľkosť je rôzna: niektoré ako mravce, iné ako vrabce. Najmenší sa nazývajú viašatá; sú takí malí, že ich bez lupy nemožno vidieť. Sú obdarení večným životom, zaoberajú sa starostlivosťou o drobné veci, niektorí strážia tehly domu, aby sa nerozpadli, iní žijú v slame, spravidla sa starajú o domácnosť podľa svojich síl. Všetci sú veselí duchovia a majú „detskú dušu“. Nepamätajú si zlo, a ak ich človek aj urazí, dlho sa nehnevajú. Medzi viašky patria všetci domáci duchovia: *záhradníčkovia, barabašky, humníci atď.* Sú pomocníkmi *domovika.*

Symol viašinov sa rysoval na steny a nazýva sa **rysič.** Je zrkadlovým obrazom symbolu hraničník *» čur.*

vibandaka (rus.) *jednorožec*

Vid, Vido, Vida *» Svantovít*

Wit, Witj, With, Wet, Wid, Wijst, Vit,

vidovít = jasnovidý

V Juhoslávii sa oslavuje na letný slnovrat t.j. 24.júna, ktorý nazývajú **Vidov deň**, na Slovensku *Jánska noc*. Jeho symbolickým predmetom je päťzubé ohreblo, ktorým oddeľuje od seba jednotlivé vlákna osudu.

V pobaltskej mytológii sa oslavuje 15. júna. Vychádza to zo skutočnosti, že v lunárnom kalendári je spln 15. deň príslušného mesiaca.

Porekadlo: Na Vida na jednom konci sa stmieva, na druhom svitá t.j.dlhý deň.

V rímskej mytológii boh Viduus odoberal umierajúcim duše z tela.

V škandinávskej mytológii bol Vidar syn Odina. Widr, Wider (od Widersacher = protivník) je bojové meno Odina. V ruskom bájosloví sa nazýva cár (kráľ) Goroch, zrejme odvodené od mena Hermanarik Greuthüng (Grochyng), vodcu Ostrogótov zo 4. storočia. Po jeho porážke, podľa VK v r. 368, nastúpil vládu kráľ Viderichus a začína sa počítať slovanský letopis *» Nový Rok.*

V severskej mytológii vo Frízsku boh Wedo je jeden zo štvorice hlavných bohov a je patrónom obrannej vojny.

V pobaltskej mytológii sa nazýva *Vitellube* (Viteljuba), čo je ženský princíp t.j. **Vida** (Wida, Baba Wida, Vita, Wita), nebeský aspekt kráľovnej neba v spojení so *stromom života,* ochrankyňa manželstva, v poľskej mytológii **Stodarnica.** V nemeckej mytológii je pomenovanie Vitellube pre *Živu.* V severskej mytológii sa nazýva *Fosta.*

Ako zvrchované svetelné božstvo je tiež porovnávaná s *Ďunďou (Juno).* V gréckej mytológii sa Juno po rozvode s Jupiterom nazýva Vidua.

Západní Slovania nazývali písmo runy pojmom vida (vitha), vo význame obraz, symbol.

vit je základ slova vítať, víťaz

Meno: Witold, Vitold, ženské meno Vida.

Zemepisný názov: Vida – obec v Bosne, Vid – obec v Chorvátsku a Maďarsku, Vidin – mesto v Bulharsku, Vídeň (Wien) – mesto v Rakúsku, Vidovice obec v Bosne, Vidiná – obec na Slovensku, Vidova gora v Chorvátsku, Vidak – vrch v Bosne, Vidina glava – vrch v Srbsku

vidák *» veštec, vedomec*

videnc, vidovina

vidina

poľ. widziadło, wizja, zwid, zwidka, mamidło, rus. grjoza

vidine (chorv. = *mora*)

1. zmyslový klam, klamná, mylná predstava, predstava niečoho neskutočného, prelud, fantóm

2. videnie, zdanie, sen, halucinácia, zjavenie, mary, *prízrak*

3. výtvor, výplod fantázie; predstava, ilúzia

vidma, vedomkyňa *» vedomec*

ukrajin. viďmák, viďman, viďmár, viďmač, viďmun

vidmina (ukrajin.) *podvršťa*

vidminok, vidminnik, vidminča, vidminčuk

Vielona

iné zápisy: Veliona, Velónia, Vielonia, Veliuona, Wellona, Wielona, Velnja, Velli Deva, Velu Mate litovsky = Matka duší (prízrakov).

» Berona

pomenovanie Velinias, Velns je podobné slovu Veles, a podľa ruského bájoslovia bola družkou Velesa, keď mu zomreli všetky manželky *» Sida.* Podľa nej potom aj Velesa volali **Vielon.**

Zemepisný názov: Veliuona – mesto v Litve.

viera

rozumovo neodôvodnené presvedčenie, je medzičlánkom medzi nevedomosťou a poznaním. Pôvodná slovanská viera nenadraďuje človeka nad iné živé tvory (zvieratá, rastliny) ani ho nepodraďuje božstvám ale uznáva vzájomné spolužitie všetkých.

vietor

veter, véternik, vétrnik, vetrónvnik, vétrih, vetrilo, vijar, vítr, wichor, wicher, wichura

výrazy pre vietor sú v mnohých jazykoch podobné: sanskrt. váju aj vátu, lat. ventus, angl. aj nem. wind, čes. vítr, vánek , hebr. vint, litv. véjas

vietor je pohybujúci sa vzdušný prúd.

Vietor (Vetronos) je syn *Pohvizda.* Je symbolom rýchlosti : „ rýchly ako vietor; s vetrom o preteky“. Pod vplyvom cirkvi vietor považujú aj za duše hriešnych ľudí, ktoré sa preháňajú po svete a nemôžu nájsť odpočinok. Jeho deň je 2. marec.

slovin. zdólec = vietor fúkajúci z údolia; zgórec (rus. gorič) = vietor fúkajúci z hôr, väčšinou prinášajúci mráz; górjek, górnjek = horúci letný vietor; krívec, svínsek = vzdušný vír

Pomenovanie vetrov:

Halný (Halnik) je vietor, ktorý sa vyskytuje v Tatrách. Okrem toho, že spôsobuje veľké škody, má negatívny vplyv na ľudskú psychiku. Keď fúka, stúpa množstvo samovrážd, depresií, epileptických záchvatov.

Orawiak (Orawiec) je juhozápadný vietor v Beskydách. Tento vánok vždy prináša zmenu počasia k horšiemu a predovšetkým zrážky a ochladenie.

Bartek je żywiecky diabol vyvolávajúci náhly vzdušný vír.

Kręciec (Kręceszek, Kręcieszek, Krącešk, Kręćek, Krocek) pomoranský diabol, ktorý svojim dychom vyvoláva vzdušný vír *»vrtinec*.

Żywnik je kašubský východný vietor, ktorý ženie ryby do siete a ohlasuje dobrý úlovok.

Zyda je kašubská južná veternica, prinášajúca dážď.

Wuj (Wij, Wyj) je kašubský západný vietor, ohlasujúci zlý úlovok.

Witroduj (Vetroduj) je vietor v Polesí (Východoeurópskej zakarpatskej nížine).

Szargan a **Szlic** sú v kašubskej mytológii zlí démoni vetrov, ktorí vyvolávajú búrky na mori.

Deň vetrov, zvaný **Veterník** (Větrník)**,** je dňa 3. júna/ 14. júna, kedy sa vykonáva rituál „vymodlenie priaznivého vetra“.

V pskovskej oblasti sa vetry nazývajú nasledovne: severný: **Severik** (Polunočnik), severovýchodný: **Volkojed**, východný: **Vstočej** (Stočej, Zimňak), juhovýchodný : **Vachta,** južný: **Teplik** (Poludenik), juhozápadný: **Mokrik** (Osennik), západný : **Poperečnik** (Dyľňak). Deň Teplika je 19. august.

Podľa ruskej legendy je 12 vetrov, ktoré uvoľnil *Kazijan,* čo je však prebraté z egyptského navigačného systému známeho ako veterná Ružica Timosthenova. Ostatné pomenovanie vetrov *»Stribog, Pohvizd.*

Porekadlo: „S vetrom prišlo, s vetrom odišlo“ znamená : niečo rýchlo nadobudnuté sa aj rýchlo pominie. Hovoriť do vetra = tárať hlúposti.

ale vetry sú aj prdy (meteorizmus)

vigília

1. *cirk.* predvečer každého veľkého sviatku a pobožnosť, ktorá sa vtedy koná;

2. *kniž. zastar.* stráž, bdenie:

predvečer pôstneho obdobia *» Vilia*

Vigília Jána *» jánske zvyky*

Víchor *» Chvor*

stelesnený víchor, rus. vichrovoj, poľ wicher

Príslovie „preletel ním víchor“ = je paralyzovaný, po rusky kaženník

Víchorica

Veternica, Vrtenica, (mužská forma *vrtinec)*, Víchora, *Chora*, Kolota, Striba, Chmarnica, Chmurnica, Chmarna, Marna
čes. Větřice, poľ. Stryba, Stryja, Trąba, Vihra, Wichruszka,Vertuna (foneticky Fertuna), lotyš. Bangu mate, v litovskej mytológii *» Gardaitis*

vládkyňa vetra, ženský princíp *Striboga*, žena *Pohvizda*, otca vetrov, matka piatich vetrov: *Vánok, Vietor, Víchor, Smršť, Uragán (Orkán, Hurikán)*. Stelesnený vzdušný vír, vyskočí zo zeme, trochu si potancuje a znovu sa prepadne. Keď sa do nej hodí valaška, nôž alebo vidly, spadnú zakrvavené na zem. Netreba ju pokúšať, lebo narobí veľké škody, spôsobí bolesť zubov, uší a očí. Prašným vírom vystríha ľudí pred prichádzajúcou katastrofou. Dňa 3. augusta či 21. augusta sa jej na križovatkách pýtajú, aká bude zima. 17. septembra ju žiadali, aby nepriniesla choroby a škody.

Jej symbolickým predmetom je žezlo v tvare makovice. Jej symbolom je O vytvorené palcom a ukazovákom.

Husté guľovité hojné rozvetvenie konárov s nedostatočne vyvinutými listami v korunách stromov, spôsobené chorobami, hmyzom alebo genetickou mutáciou sa nazývajú **hniezdo Víchorice** alebo aj **metla čarodejníc** (*čarovník*).

Víchorica sa prirovnáva k starogréckej Horae - bohyni ročných období.

Vij, Vija

ukr. vija = mihalnica, bielorus.vejka = mihalnica

démon so železnou tvárou a smrtonosným pohľadom, má ťažké dlhé viečka siahajúce až na zem, ktoré nedokáže sám nadvihnúť. Keď mu na jeho príkaz očné viečka nadvihnú jeho pekelní pomocníci, nikto sa nesmie pozrieť do jeho očí, lebo zahynie. Jeho pomocníkmi sú *černokňažník* Margast, čarodejnice Mazata, Putana a Kali.

(Poznámka : pomenovania Mazata, Putana a Kali sú prevzaté z hinduistickej mytológie)

Je božstvom hurikánov.

Jeho meno je zrejme odvodené od hindského božstva vetrov Váju.

Podľa ruského bájoslovia bol otec obrov Dubyňa, Goryňa a Usiňa.

Je stotožňovaný s *Nyjom.* K Vijovi prirovnávali kumánskeho chána Boňaka (Buňo Solodivý) z 12. storočia, ktorému bolo treba tiež vidlami pridvihovať viečka.

Zemepisný názov : Vyja – rieka v Rusku

vijar *» vietor*

víla

(wild = les aj divý ale *vila* = neviazane sa správajúci, neskrotný, zmietajúci sa, bláznivý, šialený prípadne urieknutý vílou)

škandin. aj kelt. vila = dedinčanka, pastierka (z toho village = dedina), čes. vilný = nadržaný

vil (staronem.) = vallicus, peregrinus t.j. keltka, valachyňa čiže pastierka

lužicky = zerava, serafa, litov.miedziojna, miedzioima; miedžiai = strom; lotyš. wöla; poľ. wila, wiła, wiłka, balk. villisa, vilisa, bulh. samovila samogorska, rus. feja, vila, kelts. fejra, srbochorv. zágōrkinja, zagorkinia, cig. kesaji, kešali, rum. iele, angl. veela, maď. szépassony t.j. pekná pani

lesanica, lesná panna, lesná deva, lesožienka, divožienka, (slovinsky bela; béla - biela - bíla - víla), bieložienka, zlatovláska, horská rusalka

éterická bytosť zo slovanskej mytológie, služobnica *Živy*. Podľa ruských zdrojov sú víly dcéry *Devy,* splodené z rosy a dúhy. Má vzhľad krásneho vnadného dospelého dievčaťa s dlhými zlatými vlasmi až po päty (*zlatovláska),* s ohnivými očami a zvodným hlasom, oblečená je v hebkom priesvitnom bielom alebo zelenkavom rúchu alebo svadobných šatách, opásaná pásikom s farbou dúhy, na hlave s venčekom z kvetov, často sú zobrazované s krídlami, ktoré sú ľahké a sotva viditeľné. Krásna deva sa nesprávne do ruštiny prekladá ako „červená“ deva. Víly žijú v horách a hájoch, môžu byť ľuďom nebezpečné, môžu tak silno fúkať, že zhodia strechu, nikdy však bezdôvodne neubližujú, ale stýkajú sa s dedinským obyvateľstvom a za služby sa odmeňujú. Víly milujú prírodu a chránia jej čistotu a krásu. Od 24.apríla víly jednotlivo alebo v skupinkách, na poludnie ale najmä o polnoci tancujú do rána pri vodách, v hájoch, na cintorínoch, na krížnych cestách kolíšu sa na vetvách stromov a ľúbezne spievajú. Preto ich považujú za vládkyne noci. Na miestach, kde tancovali, vznikajú kruhy vysokej trávy alebo vyrastú do kruhu huby - čarovné kruhy*, kolištia*, niekde ich teda nazývajú **tanečnice**. *Poľné víly* (poľné rusalky) tancujú po poliach, vlnia obilie a vytvárajú vyšliapané obilné kruhy, najmä cez poludnie, takže ich nazývajú *poludňanky.* Zaznamenané boli v obci Brvnište na chotári Tancovo, na vrchu Kukla neďaleko Častej.

Muža, ktorý sa im ohlásil alebo sa k nim priblížil, schytili a tancovali s ním, kým ho v páse nevykrútili a neroztrhali, či kým si nezodral nohy po kolená alebo ho ušteklili na smrť *» laskotuchy* . Neublížili človeku, ktorý mal na sebe všetko obrátené naopak. Pri stretnutí s vílami sa treba usmievať. Pomôžu človeku, ktorý je v núdzi alebo keď im dobre poradí v speve. Kto im pomôže, prezradia mu určité tajomstvá, ale nesmú ich zverejniť. Chudobného obdarujú zlatom, zbavia vrodených telesných nedostatkov, poradia liečivú bylinu, kedy ju zbierať, mládencom darujú zázračnú silu ukrytú v opasku, košeli, vlasoch. Môžu mať s mužmi aj deti. Dieťa kojené vílou získa nadprirodzené vlohy. Nie sú dobrými matkami a opustia svoje deti, milšia im je sloboda. Z bylín a korienkov vedia urobiť rôzne mastičky, aj aby sa stali neviditeľné.

Niektoré rada pradú alebo pomáhajú strážiť dobytok na paši. Kto získa vlas víly, závoj alebo peruť z jej krídla, bude mu víla slúžiť. Vedia predpovedať živelné pohromy, veľmi dobre hovoria odzadu (pospiatky). Aby im ľudia nerozumeli, pred každú slabiku slova pridávajú slabiku fi-, ni- a pod.

Víly naučili ľudí piesne *(spievanky)*, orať, siať, trávu kosiť, príbytky stavať a mŕtvych pochovávať. Medzi víly (anjelov) patria: neviniatka, milôstky, vďaky (vďačnice), slibky, lásky, chichôtky, techy (tešiteľky), kochánky, blaženci, družky, priatelia, miláčikovia, spasenci, drahí nebožtíci, častitky (tie, čo počastujú prípadne sú čestné). Zjavujú sa ako holúbätká, labute, baránky (obláčky), motýliky, krídlaté srdiečka aj ako koníčky. Víly sa môžu premeniť na zvieratá, najčastejšie labute, kone a hady.

V ruských zemiach sa hloh (*Crataegus)* nazýva vílin strom (vilino derevo), v českých zemiach sa hamamel (*Hamamelis)* nazýva vilín. Na tise (*Taxus*), rastúcom na čistine, sa schádzajú víly.

Podľa manistického výkladu sú to duše dievčat, ktoré zomreli ako panny, pred svadbou, či v šestonedelí. Alebo sú to duše žien, ktoré nechcú ísť do neba.

Víla je aj všeobecný názov pre ďalšie démonické ženské bytosti: lesná víla (*lesanica)*, poľná víla (*serpolnica)*, vodná víla (*rusalka)*, podzemná (jaskynná) víla *(runa),* oblačná víla (*oblakyňa)*, vzdušná víla (*veternica).* Dve ostatné lietajú na **vileňoch** (viľvách) – vílovských koňoch či drakoch (stelesnených búrkových mrakoch) a *simuranoch.* Pre stromovú vílu t.j. pannu zakliatu na strom sa používa ruské pomenovanie *drevesnica.* Víly zdržujúce sa na planinách sa nazývajú *planinkyne.* Víly zbierajúce liečivé byliny, sa nazývajú *byľarice*, víla zbierajúca lesné plody sa nazýva *kordulka.* Víly, ktoré pomáhali na bojovom poli sa nazývajú víly *bojovnice » Magura.* Pomocnice *Krasopani* sa nazývajú *krasawki* t.j červené víly.

Zvláštnym druhom víly je **zúbková víla (zubnička)**, ktorá premieňa vypadnuté zúbky za mince alebo iné darčeky, treba ale spať na zúbkovom vankúši s vreckom, do ktorého treba zúbok uložiť. Bola to ochrana pred infekciou v časoch vysokej úmrtnosti detí. Prvý vypadnutý zúbok sa schoval a dával sa po smrti do truhly ako *Cháronova minca » obolus mŕtvych.*

Víla posestrica je *» sudička.* Pomocníkmi víl sú bubáci *»Bubo*. Novodobá víla je *pudrová víla*, dôkladne pripravená pre akékoľvek prekvapenia, žije v toaletnej izbe, je nazývaná aj pani *Fuu*.

Na Slovensku ich je najviac v Krkonošiach, pri Železnej studničke v Bratislave, na hrade Strečno, v Bošáckej doline 23. apríla. Cez zimu sa víly nezjavujú, chodia zimovať do *Zameikova.*

Víly sa oslavujú na **Víliu nedeľu (Vilindeň)**, bola premenovaná na Bielu nedeľu *»Veľká noc.* Taktiež sa oslavujú 15. augusta.

Vílam sa obetujú najmä kvety, stužky a koláče. Z rastlín sú im zasvätené: materina dúška, čremcha, jasenec, rezeda.

Víly niekedy sprevádzajú mužskí spoločníci zvaní **vilenici** (vilosudi, balk. vil, vilin, vilenjak, poľs. wil, wilec, owilec, debrz, kurpcz, *skrzat,* slovin. vilovnják), divokí muži, ktorí pocestných šteklia, až kým neumrú, alebo zvádzajú dievčatá. Stávajú sa z mužov, ktorých víly vyliečili. Ich symbolickou rastlinou je čučoriedka barinná – vlochyňa, šialenica (*Vaccinium uliginosum*).

Označenie „povilio“ znamená, že sa človek zbláznil; kvíliť = napodobňovať spev víl, žalostne spievať.

Víly, ktoré ujúkajú či húkajú, sa nazývajú *húkalky* či lulkyne.

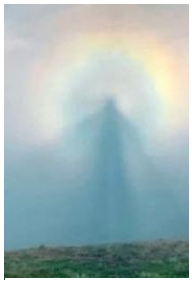

Po taliansky sa povie víla „fata“, z toho fatamorgána (Morgana je meno anglickej víly) – jav v atmosfére, kedy vidíme vznášať sa vo vzduchu zrkadliaci sa obraz vzdialeného objektu, vďaka teplotnej inverzii vzduchu. U nás sa nazýva **vidmo** (rus. miraž) a možno ho pozorovať v horách za hmlistého počasia keď je Slnko nízko nad obzorom. Prejavuje sa tak, že vidíme okolo svojho tieňa kruhové farebné spektrum – gloriolu. Gloriola sa tvorí okolo tieňa vrhaného postavou na oblačnú vrstvu alebo hmlu. Vzniká spätným ohybom svetla na malých kvapôčkach hmly. Biele svetlo sa rozkladá na spektrálne farby, poradie farieb zodpovedá dúhe. Sled farieb sa môže niekoľko krát opakovať. Ak je oblak alebo hmla veľmi blízko pozorovateľa, môže sa jeho tieň zdať vzpriamený a zväčšený. Tieň môže, ale nemusí byť ovenčený gloriolou.

Mená víl v srbskej mytológii sú: Andresila, Andjelija, Angelina, Djurdja, Janja, Janjojka, Jelka, Jerina, Jerisavlja, Jovanka, Katarina, Kosa, Mandalina, Nadanojla a Ravijojla.

Mená víl v bulharskej mytológii: Stana – píšťalkárka, Dena – králikárka, Radka – pastierka, Magda – bylinkárka, Smita – horárka, Veselina – piesňarka, Irina, Angelina, Vida Basdardžijka, Stoina, Mita, Jana, Sirma, Germeruda, Gura, Gjurga

James Matthew Barrie uvádza aj vílu čajníkov.

Zemepisné názvy: Vilino Brdo (Čierna Hora), Vilino Kolo (Srbsko, Čierna Hora), Vilino Vrelo (Srbsko),Vilnius (Litva)

vilenské vody

poľ. welańskie studnie

žriedla, pramene na planinách, ktoré strážia víly *planinkyne*, sú zdrojom živej vody.

Pozn. Vela Planica sa nachádza na ostrove Brač v Chorvátsku, zrejme totožný s ostrovom Wela z novopohanskej mytológie.

Vilia

Vigília, Vilianoce

asi to je odvodené od : svetlo noci, oheň noci, víly noci

vilánka = svetielko

iné pomenovanie pre Štedrý večer

» Vianoce

Zemepisný názov: Vilija - rieka v Litve prameniaca v Bielorusku, poľsky Wilia, litovsky Neris, Vilia – mesto v Grécku.

vilkač, **vilkat**, (lotyš.), **vilkolatis, vilktakis** (lit.) - *vlkolak*

vilkacis

Zemepisný názov: Vilkaténai – mesto v Litve

vilovít

(srb.) ten, čo má nadprirodzené sily, najmä ohľadom divokých návalov prírody (búrky, krupobitie ...)

Vincúrik, Vinárnik

Pivničiar, vínový dedko, ukraj. vinivka

domáci duch pomáhajúci v pivnici. Má červený nos a ak nespieva, tak štikúta. Maľoval sa na tekvičku, ktorou sa akože cez jeho pohlavný úd ťahalo víno. 25. mája sa svätí vínna réva

» Urban

víno sa nazývalo aj „požehnanie sv. Jána Krstiteľa“

vincúr - viničný škodca, zobonoska, obaľovač

Vinidi

Veneti, Winedi, Wenedi, Vendi aj Vandali

pomenovanie Slovanov

asi od slova venia (lat.) = milostivý, odpustenie

alebo od bene = *dobre* (spodobenie *b* na *v* ako Venécia = Benátky)

ale najskôr od toho, že boli spojenci Húnov t.j. Hunidi – Guinidi – Hwinidi - Vinidi

Viedeň sa nazývala Vindon, Vindobona, Vindubona, Vindomana t.j. mesto Vindov

pripúšťa sa aj odvodenie od germánskeho wind = vietor

predpokladá sa, že Wendi boli slovanskí Kelti

dodnes obec Winodland = Vinodol

vinobranie

oberačka hrozna, oberačka, hroznový spas

je hlavný zber hrozna plodu viniča hroznorodého, spravidla zakončený slávnosťou. Na Slovensku začína po 15. septembri. Obradnou maskou je *Silván*.

Vintíř

duch a ochranca hôr Šumavy, pochádzajúci z mnícha pustovníka Günthera z Niederaltaichu z 11. stor. Bol diplomatom medzi panovníkmi pôsobiacimi v tej dobe na území súčasného Rakúska, Čiech a Slovenska.

virava, virjava (ugrofín.) *lesovik*

virguľa

(lat. = vyhodiť hore, virgo gr. = hrádza)

drevená rázsocha alebo vidlica, prútik na vyhľadávanie vody a rudných ložísk

z toho *kúzelný prútik » prútkárstvo*

prenesene trstenica, lieskový prút

vírnik, virovnik

virun, wirnik, wir, poľ. wodny kręćek, wirjuszek

blatník, žijúci v hlbinách močiaru

Zemepisný názov: jazero Virovno v Rusku

viritnik

človek s *uhrančivým* pohľadom. Pri jeho pohľade človek aj zviera úplne stuhne, vták nedokáže lietať a spadne. Ba aj rastliny od jeho pohľadu uvädnú.

Viršaitis, Virsaitis, Wirszajtos (litov.) *Rod*

litov = staršina ale aj spravovaná oblasť

viselec – obesenec

wisielec

Zemepisný názov: Wisielec – rieka a vrch v Poľsku

vísusnik (rus.) *chlievnik,* starajúci sa o kone

vitar, vopitar *» pantir*

Vitelubbe *» Vido*

Vitellube, Viteljuba

Zemepisný názov : Witolub (nem. Hühnerheide) – osada v Poľsku, Vietlübbe – mesto v Nemecku

Vitin

opak mena Martin, Víťazoslav, Vitislav

(tal. = rok)

červený *volchv*, červený panáčik, ohnivý volchv

malý škriatok – zmok, s iskrivými očami, oblečený celý do červeného šatu. Zjavuje sa ľudom, ktorý si nectia vodu. Ak ho niekto oslovil, zmizol. Je to syn *Zamaja*, ktorému je protivníkom. Pri ich stretnutí vzniká ohnivý vír, ohnivé tornádo.

Zemepisný názov : Vitín, Vitiněves – obce v Čechách, Vitina, Vitinica – obce v Bosne,

vítr (čes.) *vietor*

vitrjanik (ukraj.) *bosorák*

vixena *» aguara*

víza (slovin.) *drak*

vjedogonja (srb.) *vedma*

Vjuga

rus. = snehová búrka

ukraj. Zavirucha, bielor. Ďuďa, Ďuďupa

matka *Metelice.* Jej muž je *Dedo Mráz.* Nosí so svojimi deťmi sneh, pokrýva celú Zem tak, aby bola zima, aby korene rastlín nezamrzli, zakrýva všetky cesty, aby bolo možné jazdiť na saniach.

Zemepisný názov: Vjug – rieka v Rusku

vlčie dni, vlčie noci *» vlkolak*

vlčí pastier *» Veles*

slovin. volčji pastir, volčko

Vles *» Veles*

vlhvica *» volcha*

vlchvec *» volcha*

vlkolak

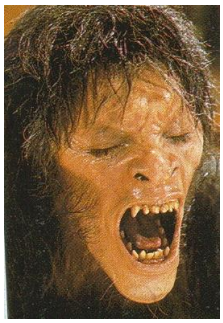

(dlaka = srstnatá zvieracia koža, vlkodlaka = vlčia koža)

vlkodlak, vakodlak, vukodlak, vrkolak, varkolak, volkodlak, volkolak, vovkulak, vuvkolak, vovkun, verkodlák, vurdolak, vurdalak, vyrkolak (z toho *yrka)*, vrykolak, (nem. werwolf), vervolf, verfolv, frkulák, psohlavec rus. oboroteň, lotyš. vilkač, vilkat, lit. vilkolatis, poľ. wilkołak, wilkodłak, wilkołk, bielorus.vaukalak, pjarevaraceň, ukraj.vovkulaka, pereverteň, perevertuch, perekidyš, slovin. okodlák, kódlak, gréc. vrikolakas, rum. pricolic, cig. džuklanuš, hind. virikas, lat. lykantrop,

foneticky: burdalak, brukolak

Človek, ktorý sa mení na vlka na poludnie alebo o polnoci, napáda dobytok, saje mlieko kravám, kobylám i ovciam (*» saňa*), zriedkavejšie má ľudožrútske sklony, pojedá vlastné deti, keď ich matka prekľaje, „pije krv“ svojej ženy (*» upír)*. Môže poslať na rožný statok mor a choroby, ba aj na ľudí (*» strigôň).* Keď je nahnevaný, ručí, až sa hory ozývajú. Mohol sa ním stať človek, ktorý sa narodil nohami dopredu pri nove mesiacu, či napil sa z vlčej stupaje, gravidná žena za zahľadela na vlka a pod., prípadne ho zlý čarodej zaklial na vlkolaka. Premena (prevrátenie, metamorfóza) na vlka sa nazýva **zvlčenie** (uvlčenie). Po smrti sa z neho stal upír, opúšťajúci hrob vo vlčej podobe (prevzaté z asýrskej literatúry). Máva chĺpky na dlani, zrastené obočie, prípadne zakrpatený chvost. Je smrteľný. Vlkolak môže mať s ľudskými ženami deti, ktoré mávajú nadprirodzené vlastnosti, nemajú chrupavku v nose, najčastejšie sa z nich stávajú *vetrovniaci.*

Vlkolakom sa nazýva aj negatívny rodinný bôžik ako opak *krsnika*, pozitívneho domáceho bôžika. Vlkolakom sa mohol stať aj človek zamurovaný do základov stavby (*» talasym)* alebo ten, koho pohryzol vlkolak.

Je to aj stelesnené zatmenie mesiaca alebo slnka.

Ľudí, meniacich sa na vlkolakov nazývali aj *Neuri*. Občas sa vojaci obliekali do vlčích kožuchov.

To, čo ľuďom trvá niekoľko dní, vlkolak spraví za pár hodín. Ak naháňa človeka, tento mu musí nariadiť nejakú zdĺhavú robotu, pretože ho bude prenasledovať ďalej až potom, keď ju urobí. Zabiť ho možno iba striebornou guľkou. Niektoré zdroje tvrdia, že ho možno otráviť prilbicou modrou a imelom.

Údajne bol vlkolakom kyjevské knieža Všeslav v 12. stor., tiež Bojan syn bulharského cára Simeona v 10. stor.

Podľa ukrajinskej mytológie bol *Velesov* syn Ognejar vlkolakom a volali ho knieža Volkov (vodca vlkov?).

12 dní od Vianoc, prípadne 10 dní do Mitry, prípadne 6 dní do Troch kráľov (1. januára až 6. januára) sa nazývajú **vlčie noci** či **vlčie dni**, vtedy majú vlkolaci najväčšiu moc. Neodporúča sa v noci chodiť von alebo aj cez deň do lesa, lebo hrozí napadnutie vlkmi. Nazývajú sa aj *Zverunine dni* (bulh. Dzverini dni). Najnebezpečnejší je posledný deň vo vlčích dňoch a v bulharských legendách sa nazýva Kuculan (Kucalan), čo znamená vlk samotár. Ďalšie pomenovania sú Klekucan Natlapan, Krívlo, Krívia, Rumulan atď.

prenesene: pažravý, ukrutný egoistický človek; ten, čo „krv ľuďom pije“, spoločenský nenažranec (angl. baracuda)

vlky sa nazývajú mračná zastierajúce mesiac aj neplodné výhonky na kmeni stromov

Volyň v preklade znamená Zem vlkolakov.

Na Slovensku sa vlkolak vyskytoval v novom zámku v Banskej Štiavnici v r. 1564

Vlkolak (*saňa*) vo forme žaby sa nazýva *žabalaka,* vo forme mačky *koškalačeň,* vo forme líšky *aguara, vixena.* Sú popísané aj premeny na medveďa *» medveďolak*, psa, kravu, zajaca *» kriveň*, netopiera, sovu a pod. Schopnosť človeka premieňať sa na zvieratá sa nazýva odborne teriantropia.

Je zaujímavé, že po rusky volk = vlk a po nemecky volk = ľudia. Z toho príslovie: Človek človeku vlkom.

Lupína (*Lupinus)* sa nazýva aj vlčí bôb, keďže je to jedovatá strukovina. Používa sa pri svadobných obradoch. V súčasnej dobe slúži ako symbol škodlivej potraviny.

Zemepisný názov: Valkalata, Valkalatka – obce v Bielorusku

Vlkúň *» Plevník*

čes.Vlkoun

vlnovky *» kolovody*

vluna, vlna *» luna*

voda

cárica Vodica, matuška Voda

voda je krvou zeme

živá voda oživuje, mŕtva umŕtvuje. Keď chceme mŕtveho oživiť, musíme ho potrieť najprv mŕtvou vodou, ktorá spája tkanivá, až potom živou, ktorá ho vzkriesi. Volajú ju aj **bohatierska voda.** Živá voda je tá, ktorá stále tečie, nepostojí. Živá (dažďová) voda lieči slepotu vychádza z podobnosti, že dážď čistí zrak nebeskému oku (slnku). **Mŕtva voda** je napr. slza mŕtveho človeka. Živú a mŕtvu vodu nosia vtáky: orol, sokol, havran.

– živá voda je zásaditá (pH 9) a mŕtva voda je kyslá (pH 3).

panenská voda

ukrajin. nepočatá voda, zorjana voda, rus. nepitaja voda
Voda, ktorá je nabraná za svitu rannej zory do východu slnka zo studničky, to znamená, keď sa predpokladá, že z nej ešte nikto nebral, t.j. je nedotknutá. V zime sa získava zo snehu, cez ktorý nikto neprešiel. Počas nesenia domov sa nesmela dotyčná osoba s nikým rozprávať, preto sa nazýva aj **nemá voda**. Pripisuje sa jej veľká sila a používa sa na rôzne magické obrady. Obzvlášť cenená bola voda prinesená na veľké sviatky: Štedrý deň, Nový rok, Veľký piatok, Svätojánsky deň a pod. V panenskej vode sa kúpu nemluvňatá, kropí sa ňou obydlie, dobytok, chorí a pod., používala sa najmä proti urieknutiu –„ keď prišlo z očí“ a šeroslepote. V niektorých oblastiach uprednostňovali vodu z troch studničiek alebo siedmich studničiek. Ochrankyňou panenskej vody je *Dara* , ženský princíp *Dažboga.*
Keďže je osvietená svetlom rannej zory, nazýva sa aj posvätená voda alebo **svätená voda** t.j. zbožstvená voda.
Na zvýšenie účinnosti sa magicky nabíjala takáto voda zariekaním (kúzlami), prípadne sa do nej ponoril horúci železný predmet (napr. krížik), čo bolo prevzaté aj do kresťanstva pri svätení vody a nazýva sa **krstená voda** alebo aj **ošuškaná voda**.

Kúpeľ vo vode, polievanie, postriekanie a sprchovanie vodou sa používajú ako očistné obrady pred chorobami a urieknutím. Na rovnaký účel sa používa aj parný kúpeľ (saunovanie).

Aby sa pitná voda „nepokazila“, dával sa do nej medený alebo strieborný predmet (amulet) alebo drevné uhlie.

Cirkev prevzala ako očistný obrad kropenie svätenou vodou.

Vodana, Vandana, Vodna *»Mariana*

vodec, voden

prievozník, rus. plavec, poľ. prowadierzy, przewodnik, vodčij

v ruskej mytológii prevádzač duší na druhý svet cez rieku ohňa *»Nij,* má dve tváre: jedna sa pozerá do sveta živých a druhá sa pozerá do sveta mŕtvych, obdobný *Cháronovi.*

» Kušlak, Pondelník

Voderad, Vodochleb

strážca nebeskej mreže, má kľúče od mreží neba, odomyká ich a vypúšťa oblaky, z ktorých prší na zem. Jeho týždeň je 15. týždeň lunárneho kalendára a začína 15.-tym dňom v mesiaci – nazýva sa Vodný týždeň. Bol prekrytý sv. Medardom (8.júna) u pravoslávnych sv. Metodom 3. júla.

Porekadlo : Voderadova (Medardova, Metodova) kvapka 40 dní kvapká.

Taktiež čistí hviezdy na nebi v deň 12./25. októbra , vtedy sa dajú hviezdy žrďou dočiahnuť. V tento deň sa oslavoval *Mitra,* takže korešponduje so *Svietičom* - božstvom svetla hviezd. U pravoslávnych bol prekrytý sviatkom sv. Androna ako **Andronov deň.**

Zemepisný názov: obce Voderady v Čechách aj na Slovensku

vodila

rus. uvodna, uvodila, vodica devica, vodka, kašub. uëdzina, lotyš. vadātājs

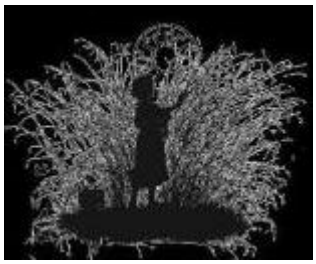

láka hubárov a zberateľov lesných plodov do húštin. Keď sa ľudia správali v lese zle a nahnevali ju, zobrala ich ďalej a ďalej do lesa a nechala ich zablúdiť, chodiť na najnebezpečnejšie miesta, nedá im vyjsť z lesnej húštiny a nechá ich chodiť do kruhu. Podobá sa na známu osobu alebo je neviditeľná. Dá sa pred ňou chrániť, ak si na kabáte krížom zapneme gombíky, obujeme si topánky pravú na ľavú a opačne, obrátime si košeľu naopak.

Obdobná *húkalke.*

Ak niekto zablúdil v známom lese, povedal „ vodilo ma“.

vodná žienka, voďanica *» rusalka*

voďana

vodník

vodenik, vodný mužík, vodný otec, vodniel, vodovik, vodovnik, vodianoj, vodyľnik, povodný, vodan, wodnik, wodiannik, wodiennik, voďanik, voďan, wodjan, wodjanoj, wodianyj, wodzian, wodelnik, wódnykus, vodopán, topelec, topielec, topec, topljak, potopnik, potopielnik, hastrman, basrman, besterman, vosrmon, wasyrman (od nem. Waserman), basrymon, besrman, bestrman, muk, šosáč, *blatnik,* žabí muž, zelený mužík, zelenjak, rus. vodjanoj,vodjanik, vodyľnik, luž. nykus (z nem. nickel) wódnik, slovin. gestrin, povodnjak, povodij, vodeni, bielor. vadzanik, litov. upinis (= riečny), kašub. mùmôcz, ukrajin. utoplenik, utopec, lužic-srb. wodnykus, komi. vasa, vakul, čes. basomen, slezsk. wasermon, wasermun, ugrofín. vitkas

literárne sa nazýva aj kmotor Hrebeň, či krivochvostík

človek, ktorý sa úmyselne utopil a stal sa z neho démon vôd, vodný škriatok, vodný čert, vodný diabol, vodný duch. Medzi prstami má plávacie blany, má široké ústa, čapatý nos, veľké viečka. Pokrytý je žabou kožou, prípadne má zelenú kožu alebo odev, obrastený je zelenými vlasmi či riasami, s jastrabím nosom , býva plešivý starec s napuchnutou tvárou, so sieťovanou čiapkou na hlave, opaskom z vodnej trávy, niekde mával aj husacie nohy. Žije v hlbinách riek, potokov a jazier, najčastejšie v blízkosti mlynov. Objavuje sa najmä v noci alebo na poludnie. Vo dne žije pod vodou, ale za svitu mesiaca vychádza z vody a kúpe sa vo vlnách jazera. Hnevá rybárov, prevracia im loďky a mlynárom odvádza vodu. Vodník, žijúci v nádrži mlynskej hate a v mlynskom splave, sa v ruských bylinách nazýva *meľničník.* Ak neboli ryby v rybníku, hovorilo sa, že ich prehral v kartách s iným vodníkom. Niektorí vodníci majú aj vlastné včely. Zelenú žaburinu na vode považovali za kožu mŕtveho vodníka.

Vodné *rusalky* sú mu sesternice. Mohol mať aj ženu a 2 až 3 dcéry*(* **vodopanenky**), ktoré chodili medzi dedinskú mládež; ak sa nevrátili včas, vodník ich tak bil, až sa voda spenila. Vodníci si za ženu brali aj ľudskú dcéru, najmä čiernovlásky. Keď je rybník veľmi rozbúrený, vraví sa , že sa vodník žení. Môže človeka premeniť na akéhokoľvek vodného živočícha alebo vec. Mimo vody stráca svoju moc, môže si aj nohu zlomiť. Za mesačných nocí po búrkach vychádza na breh, suší si šaty a zo zlomyseľnosti neraz, potrhal rybárom siete, rozhádzal kopy sena. Keď je dobrej

vôle, hádže rybárom do sietí ryby, alebo sprevádza plavcov do bezpečného prístavu. Niektorí vodníci šijú topánky, iní naklepávajú kosy. Chodí rád na jarmoky ako dedo alebo junák, bolo ho rozoznať podľa kalných očí a vody, ktorá mu kvapkala z vlasov, ľavej polovice kabáta alebo rukáva, podľa zelených vlasov a bielych fúzov. Máva žlté nohavice, zelený alebo červený kabátec a na hlave červený alebo zelený klobúk. Tu ho možno aj chytiť. Ľudí vábi k vode stužkami rozloženými po kameňoch alebo vrbinách, ak ich stiahne pod vodu, dušu schová do hrnčeka. Jeho symbolom je veslo.
Dievča môže opantať čarami, a to stratí vôľu a ide za ním. Takýto vodník sa nazýva *balamutec.* Malý vodník, pochádzajúci z utopeného dieťaťa sa nazýva *ičotik.*
Ochranným prostriedkom pred nástrahami vodníka je cesnak, papradie, turanec. Ak začne plavca vo vode ťahať kŕč, to sa vodník snaží ho utopiť. Pomôže pichnúť sa špendlíkom. Cez zimu spí vo svojom podvodnom kráľovstve. Prebúdza sa s príchodom *Vesny* (jari), 1. až 3. apríla, vtedy láme ľady, zdvíha vody, trhá hrádze a spôsobuje povodne, čo sa nazýva **ľadochod** a vtedy vodníka nazývajú **podľadník** (podlodník)**.**
Tento deň vodníkov sa nazýva **Vodopol (**Vodogon). Treba mu niečo podarovať, aby sa ukľudnil, napr. kobylu, chlieb. Kto si oblečie všetko naopak, nebude mať vodník nad ním moc. Vodníka môže zabiť blesk. Vodník sa môže zmeniť na šťuku, inú rybu alebo aj vodného vtáka. Vodník s rybím chvostom sa nazýva *navpun.*
Pravoslávna cirkev prekryla oslavy sviatkom Antipasa Polovodu a presunula ho na 11. apríla.

Ako obeta sa mu dáva maslo a kožka z čiernej svini alebo z koňa, namazaná medom, alebo sa mu daruje prvý úlovok ryby. Na prelome septembra a októbra mávajú vodníci snem. Každý prameň, rieka, jazero a sladkovodná plocha má svojho vodníka. Deň vodníkov je 29. júna, vtedy sa neodporúča kúpať sa v riekach a jazerách. 15. septembra, niekde 20.septembra, sa vodníkovi darovala hus alebo chlieb, 4. septembra odchádza vodník zimovať a nazýva sa **Odchod vodníka**, v súčasnej dobe je to Deň zvierat.

Dobrý duch jazerných vôd sa nazýva *jazernik.*

V ruskom bájosloví sú pomocníčkami vodníka **sviteżanky**, **gopľanky** a **zapadlinky**, ktoré vo venčekoch z nezábudiek, oblečených do lekien, v ľahkej hmle vo svetle mesiaca bavia vodníka. Tancami a piesňami lákajú osamelých mužov do náručia, aby ich vtiahli do vody, utopili a tým zvýšili počet vodníkovi poddaných duší. Poľské novopohanstvo pridáva ďalšie: **lubikowky, żarnowiczanky.** Touto službou si odpykávajú hriechy, ktoré spáchali počas svojho ľudského života.

Vodníčka (zelená striga, žabia pani, vodná baba, vodná panna, vodná deklica, dunavka, v novodobej literatúre sa nazýva zelenozubá Jenny; lotyš. Ūdens māte, rus. voďanka, voďana, voďava, voďavka, voďanovka, voďanka, poľ. wodyca, wodnica, wodianicha, wodiana, wodziana, ugrofin. veďava) je zlomyseľná, s veľkými očami, ústami a rukami, či klepetami. Láka ľudí k močiarom, rybníkom a splavom, kde ich zaškrtí. Môže vyvolať záplavy, pomotať siete rybárom. Medzi ľudí chodí v čiernom odeve. Perie svoje košele v riekach. Jej symbolom je zlatá rybka.

Vodníčka, žijúca v mlynských kanáloch sa nazýva *žarnovičanka.*

Vodopán sa nazývala staročesky planéta Neptún.

Vodníci normálne jedia napr. mlieko, ryby. Z ich koňov (sumcov) uhnaných na smrť a utopených v bahne vznikli včely.

Na Slovensku vodník a vodníčka skameneli pri Žabom plese.

Vodník Váhu sa nazýval *Fujtáš,* vodník Drávy sa nazýva *Tatrman*, ako posmešné pomenovanie vodníka. Vodník Niepoczolowického jazera v Poľsku sa nazýva Něczk. Mená vodníkov v Slovinsku: Muk (v ústí rieky Pišence do Sávy, Gestrin (v Dravi), Salemsonar (na Goriškem), Motovilec (v Kranjski Gori), Mital (v jazere pod Kumom), Vancaš (na Štajerskem), Mamalić (v Baški v Julijski krajini), Zelenjak (na Gorenjskem), *Brbúč* (okolie Novega mesta), Hunčo (Unčovice v Čechách), Moszkulc (Kašubsko) . V Dunaji je údajne až 100 vodníkov a nosia červenú tureckú čiapku – fez.

Morský vodník sa nazýva *moran (marjan),* kašub. morzkulc.

Astrologicky je to súhvezdie Vodnár (Aquarius).

Vodokráľovná *» Mariana*

vodokrstný večer, vodokrsnice *» kresnice*

vodice, vodosvetenie, vodná koleda

večer 6. januára a 7. januára

V tento deň sa vysekal ľad v studničke alebo rieke, priniesla sa čerstvá voda a posvätila sa vhodením rozpáleného Perúnovho alebo Triglavovho krížika do nej a všetci sa v nej poumývajú prípadne vykonáva sa aj polievanie, či kúpanie sa mladých. Cieľom bolo zahnať choroby. Vodou, ktorá zostala, sa pokrstilo celé obydlie a dobytok, niekde sa z nej aj zamiesilo cesto, vyhotovili sa krížiky a po usušení sa pripevňovali na obydlia *» Vardenský kvások.* V Ukrajine sa nazývajú vodokrsnice Sviatkom božstva *Dana » Diva.*

Traduje sa, že v tento deň sa otvára nebo, keďže 4. januára je *príslnie,* t.j. slnko je najbližšie k zemi a oslňuje (požehnáva) vodu ako Jarilo, nazýval sa aj zimný **Jarilov deň,** alebo Jarilo-Danin deň : **Jardan deň**, z toho cirkev vytvorila Jordandeň a prevzala ho do svojho kalendára v 12. storočí. Požehnanú vodu v bájosloví nazývajú „ vodička jardanička". V tento deň možno pozorovať, ako sa voda kolíše v studni, čo súvisí so zmenou intenzity zemského gravitačného poľa.

Pravoslávna cirkev ho prekryla sviatkom Zjavenia pána a nazýva sa aj zimný Ivanov deň.

t.j. zimný sviatok Jána Krstiteľa (7. januára t.j. 20. januára gregoriánskeho kalendára).

Zemepisný názov: Vodice- obce v Slovisku, Srbsku, Česku, Chorvátsku

Vodňanka » Mokoša

vohľady » zásnuby

Voipeľ

komij. = polnočný vietor

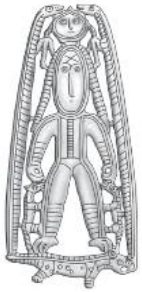

v permskej (komijskej) mytológii dobré božstvo strážiace krajinu a jeho strážcov, tiež božstvo studeného severného vetra a noci

Volch, Volchov, Volchovec

bohatier Oleg

z hľadiska ruského novopohanstva mytologizovaný vládca volchov (vedmocov t.j. volchv Všeslavjevič), nesprávne vlkov, či vlkodlakov (to by sa prekrýval s *Ognejarom),* údajný syn jaštera *korkodila, indrika* (t.j. protivníka) a slovanskej matky. Narodil sa po roku 30, takže mohol byť aj vládcom Vlachov (Keltov). Je aj strážcom lovu a vojny, strážiaci vodnú cestu na rieke Volchov, zvaný aj vodný cár. Oslavuje sa na Deň poľovníctva 1. septembra/14. septembra.

Indrik, otec Volcha, je odvodené od tureckého Önder = vodca » *Ondrik,* ktorého matka aj manželka bola Paraskeva. Takže je to aj bájoslovná odozva bojov Rusov so starými Mongolmi. Volch zabil svojho otca Indrika.

volcha, volchv, volšebnik, volchvit, volchid, vlchvec

ženský tvar: vlhvica, vlchva, volchatka, volchvitka

(kelt. = druid)

foneticky: wołch, wołchw

druh *vedomca*, *veštec*, hádač, koldun, kojdun, filozof, mudrc aj vykonávač kultu. Predpovedal budúcnosť, interpretoval príčiny katastrof. Volchovým prútikom sa dajú nájsť poklady a všetko, čo sa stratilo. Vyrába sa z vetvičky stromu, ktorá si v noci spieva.

Volcha vykonávajúci svadobné obrady sa nazýval *vežlivec.*

Deň volchov je 11.novembra *» Martin.* Sviatok *vedomcov* je 18. január. Východné cirkvi ho prekryli sviatkom sv. Afanasija, v Bielorusku sa nazýva **husacím sviatkom**, keďže od tohto dňa sa začínajú prikrmovať (štopať) husi**.**

Opak Martina je *Vitin* – červený volchv, ohnivý volchv.

volcha – valch – vlach z toho prenesene Vlachovia sú Kelti

V ruskom bájosloví je najznámejší volchv Všeslavjevič.

Zemepisný názov: Volchov, Volha – rieky v Rusku

Volja *» Svoba*
Zemepisný názov: Voljavče – obec v Srbsku, Voljavica – obec v Bosne, Voljavac – obec v Čiernej hore, Voljavec - rieka v Chorvátsku.

Voljuta, Voluta
Wolusia
z tal. voluta = špirála
ruské pomenovanie *Žitníka.*

volkodlak *» vlkolak*
volkolak, vovkulak, vovkun,

Voločiľne (ukrajin.) *Veľkonočný pondelok*

volokita (rus.) *perelesnik*
rus. = prevliekač, záletník, flirtovač
Zemepisný názov: Volokitina, Volokitino – obce v Rusku, Volokitine – obec na Ukrajine

Volos *»Veles*

slovin. Vólos, Vólvel, Vóuvel

v Rusku pomenovaním volos, volosatik nazývajú aj parazitov hlístovce (*Nematoda);* voloseň je zápal kostných tkanív

Zemepisný názov: Volos – mesto v Grécku, Volosatovo – obce v Rusku

Volosatka, Voloska

Volosyňa

kašubsky Velevitka

ženský princíp *Velesa » Lunica*

obdobná lotyšskej Govsu māte

Zemepisný názov: Volosatka – obec v Bielorusku, rieka v Poľsku

volot *» obor*

wolot, wołot, volotoman, velet, vjoleteň, velesič, velikán, velikdon, ženská forma: velena, velikdona, volotka, velokánka

macedon. volot = vôl

Zemepisný názov: Volotovo, Volotovka – obce v Rusku

Volyňa, Volhyňa (rus.) *Marjana*

ukraj. Vjalkaňa

Zemepisný názov: Volyně, Volyňka – obce v Česku, Volyň – oblasť na Ukrajine

vopar *» vupar*

vopun *» ščekotun*

stelesnená choroba detí

vora, vorava *» mora*

rus. vora = zlodej, prenesene zlodejka snov

Davora *» Davor*

vorožej, vorožbit (rus.) *znachor*

vorožbej, vorožec ,vorožnik, ženská forma: vorožeja, vorožbitka, vorožbejka

vostrucha, vastrucha

vostruška, storožicha = strážnička

rus = ostro-uchá

v ruskej a ukrajinskej mytológii pomocník/pomocníčka *domovika* v domácnosti, duch s ostrými ušami, ktoré mu pomáhajú vykonávať jej činnosť. Žije za sporákom a čaká na zlodejov a lúpežníkov. Má neuveriteľne ostré ucho, počuje akékoľvek šušťanie. Lúpežníkov počuje už keď sa približujú, cíti to a vie o ich úmysloch. Potom buď vyleje olej na podlahu, zlodeji sa pošmyknú a vydajú hluk, alebo začne zavýjať a ujdú.

Domáci si ju uctili cukrom, sušienkami a mliekom.

Obdobní duchovia sú litov. *kublaniczu , prigirstitis.*

V niektorých oblastich týmto menom nesprávne nazývajú *Korovnicu.*

votrelec

1. mimozemšťan, xenomorph

fiktívny endoparazitoidný mimozemský druh, ktorý je protivníkom mimozemskej civilizácie

2. niekto, kto sa niekam nasilu votrel

vouvelica

kounertnica, somovica

podľa slovinskej mytológie rastlina odomykajúca siene s pokladmi, ktoré ukrývajú draci *» drak.* Kvitne na *jánsku noc.* Botanicky je to jelení jazyk (*Asplenium* syn. *Phyllitis*). Pomenovanie je odvodené od zámku Wawel (Vóuvel), kde porazil draka poľský *Krak (* slovinský *Kresnik).*

Je obdobná *peračine* s vlastnosťami srbského *raskovnika.* Okrem toho zabezpečí večnú mladosť a nesmrteľnosť.

Vova (ukr.) *Bubo*

vovkulaka (ukraj.) *vlkolak*

vož, už (slovin.) *had domový*

(slovin. gož = užovka)

vpir, vupyr (rus.) *upír*

Vratko, Vracel, *Žitivrat » Vševed*

vraga (slovin.) *peklo*

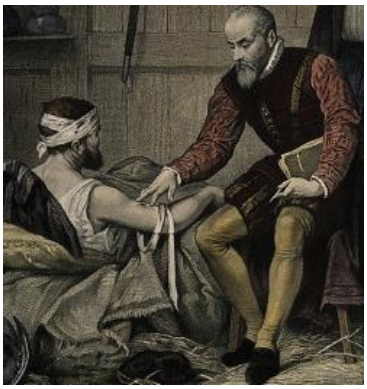

vražec, vračar, vráčnik

(slovien. vrač = lekár) ukrajin. charakternik, chimorodnik, galdovnik, zamoročnik, slovin. uróčen(t.j. vróčen), léčnik, árcat (starší zdravotník), pádar(z nem. bader = kúpeľmajster), bukovnik (samouk)

vorožej, *znachor,* liečejka, liečilka

vrakuň, bylinkár, liečiteľ, olejkár ale aj *bosorák* (do maďarčiny prešlo varazsló = mág, čarodejník)

v ženskom rode *vražica, vražina, vračarica, vráčnica* = babka korenárka, babka bylinárka aj *bosorka.*

Čarodejnícky liečiteľ používajúci vílovské liečivé byliny, elixíry, kúzla a mágiu, požehnanú soľ, vodu, chlieb, amulety, apotropné (ochranné) predmety , ako sú sklo alebo kryštály a pod. Vedomosti majú prevzaté z kníh alebo od iných liečiteľov.

Na Ukrajine bol známy znachor kozák Mamaja.

V Bulharsku sa drží sviatok nezištných Vračarov (bylinkárov, liečiteľov, znachorov) dňa 1. júla. V tento deň liečitelia neliečia, lebo triedia a balia bylinky nazbierané na svätojánsku noc. Boh stvoril na každú chorobu liečivú bylinku, okrem obžerstva. Preto sú slová: jedlo zo základu „jed“ a potrava zo základu „otrava“.

Zemepisné názvy: Vráž, Vrážky, Vražice, Vražno, Vražkov – obce v Čechách, hrad Vražba v Čechách, Vrakúň, Vrakuňa obce na Slovensku, Vračar – obec v Srbsku

Vrbica, Vrbnica

sviatok *svätenia bahniatok* ako nositeľov jari. V pravoslávnej cirkvi sa koná v sobotu pred *Kvetnou nedeľou.*

Prekryté kresťanskou Lazarovou sobotou. Na Ukrajine sa Kvetná nedeľa nazýva Vŕbovou nedeľou.

Vrit

podľa KK syn Dony (*Divy)*, ktorý na pokyn kráľa podzemia zastavil rieky. Jeho brat sa volá *Valún.*

vrkolak *» vlkolak*

vrtinec

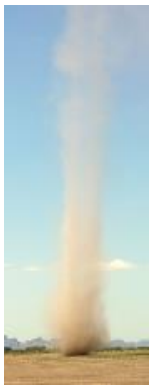

srbs. vijarac, vijar, chorv. šijun, slovin. svínšek, rus. vichrovoj, vichrevik, vichrik, vichrač, deduško bezruký, poľ. powietrze, powiatr, kašub. krącešk, krańcek, bielor. podvej, padvej

verteň- z toho fertun

stelesnený vzdušný vír *» Víchorica*. Uvádza sa, že vzdušný vír spôsobujú tancujúci čerti, škriatkovia, vedomci, čarodejnice a pod. Poliaci ho nazývajú diablov mlyn. Často sa vyskytuje na krížnych cestách (rázcestiach), niekde ho nazývajú **križovatkový duch (démon)** *» kríž***.** Vzniká aj z duší ľudí, ktorí zahynuli na križovatkách, duší prekliatych ľudí alebo z hriešnych myšlienok zlých ľudí ako víchor duší, nazýva sa aj živý víchor a máva vzhľad človeka. Zaháňa sa svinským lajnom.

Keď strháva z domov strechy (rus. kryši), nazývajú ho rusky **kryšennik.**

Na základe porekadla: „Fúka vietor, ako keby sa niekto obesil“ sa v Poľsku nazýva **powiesznik** (rus. viseľnik). Predpokladá sa, že duše samovrahov sa menia na vrtincov.

vstrečnik

vstrešnyj, strešnik

rus. = ten, kto niekoho stretne, komi. šuvgei

v ruskej mytológii zlý duch - vietor, ktorý letí ako šíp do duše umierajúceho hriešnika, najmä samovraha (dušehuba). Stelesnená zlá udalosť, ktorá vznikla dôsledkom nešťastného stretnutia a zasiahne človeka. Neskôr labilné osoby navádza na samovraždu, najmä opitých, alebo spôsobuje duševné choroby, či nečakane udiera ľudí do hlavy, tváre, chrbta, krížov, nôh, zrazu zdvihne osobu do vzduchu a zrazí na zem. Takáto osoba po stretnutí zostane paralyzovaná , spôsobí stratu pamäti až šialenstvo. Po rusky takúto osobu nazývajú kaženník (t.j. pokazený, postihnutý).

prenesene: vášnivý diskutér

Zemepisný názov: Vstrečnyj – obce v Rusku

všeboh

stvoriteľ, *Veľboh, Výboh, Belbog, Hospodin*

všehomír

všemír, vesmír, celý svet, všesvet, nebesá a príroda, súhrn všetkých vecí a javov, gr. kozmos, lat. universum *»Svarog*

spojenie: „vajce, v ktorom žiari svetlo hviezd“, znamená hviezdnu oblohu, vesmír

Všeslava

dcéra *Slávy*, sesternica *Milka*, svojim obdivovateľom daruje maľovanú ružu, kader vlasov a zlatý prsteň, kraľuje po pravici Slávy. (J. Kollár ju nazýva Mina). Ako dcéra *Svaroga* je totožná s *Lebeďou* (Azovuškou), zakladateľkou slovanských národov.

V ruských legendách sa nazýva Marfa Vseslavevna a bola matkou *Volchu.*

České legendy ju spájajú s Libušou *» Zlatogorka.*

Všeslávia

vlasť všetkých Slovanov vytvorená v ich srdciach, ktorej hranice sú: mravy, reč a myšlienky.

Jej symbol sa nazýva **všeslavec.**

Vševed

dedo Vševed, Vratko, Vracel, Vartko, Vratislav, Vrtosav, *Žitivrat*

stelesnené *Slnko*. Má zlaté vlasy, ktoré zármutok ľudí odháňajú. Býva v jednej ozrutnej skale s matkou, vo všetkom vie poradiť, kto tam však príde, musí zhynúť. Meno Vratko je odvodené z toho, že sa vracia každý deň.

Vratko sa oslavoval pred letným slnovratom (11. – 14. júna), ako slnečné božstvo, neskôr splynul s oslavou *Ilju*.

Pred dosiahnutím zenitu slnko očividne začína na svojej dráhe po analemne spomaľovať od 17. júna, ktorý sa nazýva **Manuilov deň** ako deň „lenivého slnka“**.** Porekadlo: Manuil slnko zastavil. Zem v tomto období znižuje svoju obežnú rýchlosť na najnižšiu hodnotu. Nazýva sa aj **Deň ticha.**

V bulharských legendách sú Jarovít, Vratko, Ilja a Vido bratia ovládajúci krupobitie. Preto obyčaje sú veľmi podobné: bylinková mágia, veštenie, umývanie, hodovanie. Ženy si nesmú umývať vlasy, aby sa im netočila hlava a nezatmievalo pred očami.

Pravoslávna cirkev oslavy prekryla sviatkom sv. Vartolomeja (Bartolomeja).

Slnko (SOL) vie o všetkom, čo sa deje cez deň, mesiac (MOON) vie o všetkom čo sa deje v noci, z toho vzniklo meno SOL – o – MOON = Šalamún – najmúdrejší vševed. Obdobne mesto najmúdrejších ľudí SOL-LUNA = Solún.

vták ohnivák *» slnko, ohnivák*

Vtor, Utor*» Jutrobog*

Vtora, Utora *» Zornica*

vugluskr

pomenovanie vzniklo pri diktáte zo spojenia „в углу скребёт мышь“ zmenené na „вуглускр ебёт мышь“

fiktívne stvorenie novodobého ruského bájoslovia, ktoré vstúpilo do ruského jazyka z vtipu. V hovorovej reči sa vugluskrom zvyčajne nazývajú tie príšery, ktoré ešte nikto nevidel. Všetky druhy tejto príšery sa pevne usadili v novodobej internetovej mytológii. Vugluskry sú aj používatelia počítačov, ktorí sa celý deň posmievajú svojim myšiam.

(Pozn. v slovenčine analógia: „kováč kuje bez ohňa „ zmenené na „kováčku jebe Zohňa“.)

vukodlak, vurdolak, vurdalak, vurdulak *» vlkolak*

vuntericha (ural.) *Bubo*

vuórek *» podlegaj*

fíns. vuori = hora

vupar

vopar

v mytológii ruských Čuvašov zlý posteľný duch, ktorý sa v podobe zvierat alebo starej čarodejnice chová ako *mora*. Môže spôsobiť zatmenie mesiaca alebo slnka, čím sa podobá na *vlkodlaka*.

vurlava, vorava *» mora*

rus. vora = zlodej, prenesene zlodejka snov

vuzin (slovin.) *moruš*

vužalka

hadimorka, hadimorda, hadimrška, hadožienka, užička, užalka, zmejevna, zmejovka, *zmejediva*

poľ. Żmijewka

Podľa bieloruského bájoslovia vužalky (z bieloruského vuža = had) sú dcéry hadieho kráľa (cára), napoly ženy, napoly hady. Môžu byť hadonohé aj hadoruké. Môžu sa zmeniť na krásne dievča aj na hada. Keď sú ako hady, rozoznáme ich podľa zlatých náušníc za hlavou.

Boli pozorované aj neďaleko Šumperka. Sú obdobné gréckej *Echidne.*

Nazývajú ich aj *Lamia noble*. V slovinských legendách dievčina zakliata na hada sa nazýva Veronika.

Výboh *» všeboh*

Zemepisný názov : Vybohova Poľana (Slovensko)

vydriduch – úžerník, zdierač, chamtivec

vyhorelek, vygorelek

mužský princíp *Korgoruše*, stráži dom, aby nevznikol požiar. Je však samoľúby a pomstychtivý, takže môže tiež spôsobiť požiar.

vyhorelec, vyhorenec, pohorenec je ten, komu zhorel dom

vychovanec *» chovanec*

vymetanie kútov

luckovanie, luxovanie

obrad, ktorý vykonáva ženská postava v bielom plátne a pomúčenou tvárou. Po príchode do domu vymetá krídlom kúty a tváre prítomných, nič nehovorí, je mlčanlivá, a tým je anonymná pri vyháňaní zlých duchov. Cesnakom robí kríže a sype popol. Je to obrad vysvätenia príbytkov kňažkami.

Vykonáva sa 13. decembra (*Lucia*) a 4. decembra (*Barbora*)

V litovskej mytológii sa postava nazýva **Šluotražis** (Szlotrazis) = vymetačka kútov, ale býva stotožňovaná aj s *hospodáričkom.*

vynášanie smrti (zimy, Moreny) *» Smrtná nedeľa*

vyndrik (rus.) *jednorožec*

Vyraj, Vyrija, Virija *» Irija*

Vyrej

Vyrgoň, Virgoň, Virgona

poľ. Wużokosa , Wężokosa, Wężowłosa, Wężokudła, Wężokrętna, Wężonośna, Wężostrojna

slovanské pomenovanie gréckej Gorgóny *Medúzy.*

V ruskej mytológii mladšia vládkyňa smrti (*»Morena).* Pozná všetky jazyky a nárečia Zeme.

Má vzhľad prekrásnej ženy (na rozdiel od Gorgón), ale namiesto vlasov na hlave má hady. Jej pohľad je smrtiaci. Žije na brehoch oceánu. Keď príde jej čas párenia, začne privolávať mužov. Ktokoľvek počuje jej volanie (aj zvieratá), neodolá a ide k nej. Potom ho zabíja pohľadom. Aktívna je najmä v decembri a januári.

Slovanské pomenovanie Gorgón je *Nemani.*

Vyšehrad

sídlo božstiev v Čechách, Přemyslovský hrad

Na Slovensku vrch s hradom v strednej časti Žiaru (Nitrianske Pravno). V Maďarsku na maďarsko - slovenskom pohraničí mesto Vyšegrád.

Vyšeň

Višeň, Wiszeń

zverokruh leva, t.j. keď je slnko najvyššie; nesprávne uvádzané ako božstvo.

V KK je toto meno použité ako kryptonym Krista. Vypožičaná obdoba z hinduizmu, kde Višnu je Boh udržiavateľ, osoba hinduistickej „svätej trojice“ trimúrti. Ak je svet v nebezpečenstve, Višnu sa inkarnuje ako avatára, aby zachránil ľudstvo pred skazou.

Vo VK je slovo Vyšeň použité ako Najvyšší a nie ako samostatné božstvo. A Najvyšší je trojjediný. Najvyšší nie je absolútne dobrý. Spája všetko: dobré aj zlé, lásku a nenávisť, život a smrť, stvorenie a zničenie, a všetko, čo je, celý vesmír, čo sú všetci tzv. bohovia.

Symbolom Vyšeňa je **dhata** (sanskrt.= kov), ktorý znázorňuje štyri základné podstaty človeka: telo, duch, duša a svedomie, ktoré čerpajú energiu zo štyroch *živlov.*

Keď sa duch Dažboga spojil s duchom Vyšeňa, stal sa nerozoznateľným od Najvyššieho. Oddelil Dažbog javi od navi a stal sa vládcom javi a pravi.

Kozmologický výklad: Ak slnko vojde do zverokruhu leva, pôsobí ako Trojica: ovplyvňuje neviditeľný aj viditeľný svet a riadi viditeľný svet a zákonitosti.

Zemepisný názov: Vyšenské kopce v Čechách, Wiszenki – obec v Poľsku

Vytaraška

stelesnená ľúbostná vášeň. Je tak silná, že zbaví človeka rozumu. Ak vojde do človeka, nevie sa jej zbaviť. Po nej prichádza *Revnica* (žiarlivosť).

vyťanka

duša nepochovaných kostí. Takáto duša stráži svoje kosti, pokiaľ ich niekto nepochová, lebo dovtedy nemá sprístupnený odchod do iného sveta. Keďže niekedy je možné počuť nad kosťami skľúčujúce plačlivé melódie, nazýva sa aj trúchliaca kosť, spievajúca kosť alebo vyjúca kosť. Jej deň je 17. september.

Možno sa volá *Ossoria.*

výžinok *» dožinky*

vyžlatá

1. svorka divých psov, ktorá sprevádza *Divokú honbu,* ak nájdu niekoho spiaceho v lese, tak ho dotrhajú.

Psy mávajú ľudskú hlavu. Boli pozorované v dedinke Verchopoľa v Rusku.

angl. Gabriel hounds

2. zaniknutý druh poľovného psa

3. veľmi chudá (štíhla) osoba

Vzehlehel *» Hlehlehel*

vzpeš - pešek, rýchly pešiak, obušok

Neslovanské

vajdelot - kňaz pohanských Prusov, vykonávajúci obetu a strážiaci posvätný oheň

valdénstvo - učenie stredovekej náboženskej sekty založenej Petrom Valdom v 12.stor v južnom Francúzsku ako odpor proti oficiálnemu kresťanstvu

Valkýrie , Walkueren (škand.) - škandinávske bojovné devy, z toho čes. válka = vojna. Pôvodne anjeli smrti, vznášajú sa nad bojovými poľami vo forme bojových koní v oblakoch (obdoba s *ratičmi)*, rozhodujú o osude vojakov a prijímajú duše mŕtvych v prijímacej sále *Walhaly.* V slovanskej mytológii je analógiou *Magura.*

Neskôr vystupovali ako nežné a citlivé krásavice či devy – labute a často sa zaľúbili do smrteľných hrdinov (obdoba s *vílami).*

Varuna (hind.) vládca vôd (z toho možno odvodiť slovo: barina)

Vastar (Vaštar) (švéd. = západný) – bohyňa zla pomenovaná spisovateľom Hectorom Saki v r. 1900

védy (sanskrt.) - staré posvätné knihy Indov

védaizmus (sanskrt.) - najstaršie indické náboženstvo vyložené vo védach

veraikon (lat.gréc.) - obraz pravej podoby Krista

Vesta – (gréc hesta = kozub) starorímska bohyňa domáceho kozuba a štátnej jednoty, nazýva sa aj Labith

zrejme od jej mena je odvodené slovo nevesta (neu-vesta)- nová pani kozubu

vestálka (lat.) - kňažka v starom Ríme, ktorá strážila oheň na oltári Vesty na rímskom fóre

vešpery – večerná pobožnosť, keď sa deň už schyľuje k večeru, na začiatku semitského dňa

vihara (ind.) - indická kláštorná stavba vytesaná v skalách (skalný kláštor) s ústrednou pravouhlou svätyňou a piliermi a po obvode s celami pre mníchov

vikár (lat.) - kňaz zastupujúci biskupa

Viktória - starorímska bohyňa víťazstva

vis major (lat.) - vyššia moc

Višnu (sanskrt.= všetkoprestupujúci) - jeden z najvyšších bohov v hinduizme

vitalizmus (lat.) - smer vysvetľujúci životné procesy v živom organizme zvláštnou *životnou silou*

vízia (lat.) - videnie, zjavenie, *vidina*, mary

vizionár (lat.) - kto máva vidiny, vízie, blúznivec, rojko

vizionárstvo (lat.) - 1. zrakové halucinácie, 2.náboženské vízie

voluntarizmus (lat.) - 1. subjektívno-idealistický smer, ktorý za podstatu sveta i za základ ľudského myslenia a cítenia považuje vôľu, pričom popiera objektívne úkazy v prírode a spoločnosti, 2. učenie, ktoré v duševnom živote pripisuje najväčšiu dôležitosť vôľovým procesom

Vritra – hindský démon chaosu

vuduizmus (afr. woodoo) - černošské čarodejníctvo

Vulgáta (lat.) - stredoveký latinský preklad Biblie

Vulkán - starorímsky boh ohňa a ochranca kováčov

W

Waisgantas, Waitzganthas, Waizgantos *» Vaisgamta*

Waka poľ. kráľovná hadov *» Prašivec*

Walgina (litov.) *Lunica*

Walgino (litov.) *Veles*

Walhala, Valhala

palác boha *Odina,* sála v ktorej prebývali jedineční padlí bojovníci, povolaní do pluku Odina, škandinávske nebo

Wanda, **Wąda,** Vanda

1. nemecké pomenovanie Slovanky- Sweder, Wanadis je prezývka *Freje,* bohyne Wanov, pretože prišla od týchto ľudí.

2. (Wada) druhý staronordický kráľ po Odinovej smrti, mal so slovanskou Vanou syna Wanlanda

3. v poľskej mytológii dcéra *Kroka,* bola vládkyňou Vandalov v 2. storočí, pochovaná je na Wandinom vrchu pri Krakove

Poznámka: z dôvodu fonetickej podobnosti býva spájaná s vodným živlom *» Wenda*

Zemepisný názov: Wandalin – obec v Poľsku

wandrowki, wandurki sliez. *bludičky*

fonet. bandurki

Wara *» Korgoruša*

Warzą, Warza, Warsa, Wrza

Zemepisný názov: Wara – obec v Poľsku, Warszawa, Warszowice – mestá v Poľsku

Warpulis *» Varpuliš*

Watra *»Mara Ohnivá*

nesprávne aj Warta

Warchol *» pekelník*

Zemepisný názov: Warchoły obec v Poľsku

wejonen – v pruskej mytológii veštci veštiaci zo sily vetra a pohybu mrakov

Wëkrëkùs, Wëkrëka

v kašubskej mytológii ochranca samotárov a duch neúspešných , spriaznený pre tých, ktorí sa vysmievajú iným za neúspechy a prešlapy.

spojenie: “to vyzvonila Wëkrëka“ – znamená, že to bolo vopred odsúdené na neúspech

Weles, Wolos, Woles, Wlacie, Wel *» Veles*

Wellona, Wielona *» vielona*

Wenda

poľ. węda, wędka = udica

uvádzaná ako meno *diablice* (pohanskej bohyne) v Poľsku, vládkyne. plytkej vody, močiarov, stojatých sladkých vôd, ale aj hlbokých vôd a ponárania.

Podľa poľského novopohanstva je dcérou Černohlava a Belbožice, takže je totožná s *Mokoš.*

Obdobná germánskej bohyni *Nerthus*.

Wenden

Veneti, Vendi

nemecké pomenovanie Srbov. Venetov vytlačili z územia Longobardi.

Meno: Vendelín

Zemepisný názov: Wenden – mesto v Sasku (Nemecko)

Węsad – meno *démona* v Poľsku

Wesna *» Vesna*

Wida *» Svantovít*

wiedźmin (poľ.) *vedomec*

wiek (poľ.) *gňav*

Zemepisný názov: Wiek – obec v Nemecku

wielkolud (poľ.) *obor*

Wicher – meno *démona* v Poľsku

» Víchor

wiła, wila (poľ.) *víla*

Wilchmur (poľ.) *Oblačník*

Wilkołak - meno *démona* v Poľsku, *vlkolak*

Zemepisný názov: Wilkołak (Wilcza Góra) v Poľsku

Winden - nemecké pomenovanie Slovincov

Zemepisný názov: Winden – mesto v Nemecku a Rakúsku

Wiosna ()poľ.s.) *Vesna*

Wirszajtos, Wirsaigistis, Viršaitis (litov.) *Rod*

Wit, With, Wet *» Vid*

Zemepisný názov: Wit-Rusland je Bielorusko

Wlacie *»Veles*

Włodziv (poľ.) *Lutybog*

wodnik, wodni musch *» vodník*

wodiannik, wodjan, wodjanoj, wodelnik, wódnykus

Zemepisný názov: Wodniki – obec v Poľsku

wójk (poľ.) *divý muž, lesovik*

poľ. wójt = starosta (lesa)

Zemepisný názov: Wojków,. Wojkowa, Wojkowo, Wojkowice – obce v Poľsku

wöla (lotyš.) *víla*

Wotan, Wuotan, Wodan, Woda, Wodo, Wod, Vodan, Vohda, Votan, Wodyn, Wudnar, Widnur, s preklepom Bodan (prorok)

germánsky boh búrky a vojny, najvyšší staroškandinávsky (teutonický) boh, všadeprítomná, tvorivá a formatívna sila. Je ako škandinávsky *Odin*, saský *Woden,* starogermánsky *Wodanaz.* Zoslal na zem potopu.

Jeho družka je *Frigga.* Boli uznaní Slovanmi.

v spojitosti s vodou sa vyvíjalo Wodan – voda – Odin – Onda *» Ondrik*

ale aj slovo vodiť, viesť, vojvoda

Staročesky sa planéta Neptún nazývala Vodan.

V chorvátskej mytológii sa boh mora nazýva Vodan *» Moran.* Aj v Rusku je stotožňovaný s morským cárom *Moranom.*

wregina

foneticky: regina

v lužických legendách *zloduch*, škodlivý nepriateľský duch

z toho poľ. wróg = nepriateľ, rus. vrag = nepriateľ, vorog, vražok

wroclawek *» trpaslík*

wrost (poľ.) *inkluz*

Wużokosa (poľ.) *Vyrgoň*

Wężokosa, Wężowłosa, Wężokudła, Wężokrętna, Wężonośna, Wężostrojna

wychowaniec, wychowanek *» chovanec*

Zemepisný názov: Wychowaniec – obec v Poľsku

wywielga *» rároh*

wywirus

vivern viverna, vivierna, vivurna

v niektorých poľských dialektoch znamená *drak*, prevzaté z anglického wyvern, má len dve nohy, ako *šarkan*